...УХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

...урят-Монголой ҮНЭН

...С-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 137 (7137)
ИЮНИИН 11
СУББОТО
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов Индиин Республикын Премьер-Министр Джавахарлал Нерутэй уулзаба (1-дэхи нюур).

СИЛОСНЭ БАРИЛГЫН ҺАРА (1-дэхи нюур).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ: **Ф. Медведев.** — Парт-группануудай хүдэлмэрине хүтэлбэрилхэ хэрэгтэй, **Б. Дымбрылов.** — Эдэбхитэйгээр хүдэлдэг партийна группа (2-дохи нюур).

Гашейнхидэй үүсхэлые халуунаар дэмжэбэ (2-дохи нюур).

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ (2-дохи нюур).

1955 ондо кукурузын буурсагуудые силос болгон дараха тухай (3-дахи нюур).

Г. Михайлов. — Доржи Банзаровай зохёолнууд соохи хэлэ бэшэгэй асуудалнууд (3-дахи нюур).

В. М. Молотов Парижда ошоод байна (4-дэхи нюур).

Эб найрамдалые хамгаалха Албанска национальна конференци болобо (4-дэхи нюур).

Загаһа барилгын зунай ...зонине амжалтатайгаар үнгэргэхэ

...һанай промышленность бол-...радаймнай ажахын ехэнүүд ...рииудай нэгэн болоно. Юуб ..., загаһан болон загаһанай ...тнууд ажалшадай хэрэглэдэг ...олой дунда горьтойхон хубин...элдэг байна. Тиимэ байһан ...эзэнь партн, правительство тус ...шленностиин хүгжэлтэдэ он...арал хандуулжа, предприяти...ень баян техникэ ба бүтээсэ ... зэр зэмсэгүүдээр элбэгээр ...а. Жэл ерэхэ бүри загаһанай ... загаһа барилгын колхоз бү...шэнэ шэнэ катернууд, мотор...лодконууд болон ехэнүүд губ...ууд үгтэнэ. Тэрэшэлэн хэдэн ...инженернүүд, техингүүд болон ... барилгын бусад мэргэжэлтэд ...алаа дүүргэн гаража, үйлэд-... хүтэлбэрилэгшэдые улам ...руулна. Эдэ бүгэдэ хадаа за-...бариха гүрэнэй түсэбые саг ... соонь дүүргэхэ ба үлүүлэн ...хэ арга олгоно.

...адахи табанжэлэй һүүлшын ... дүүрэхэнь ойртожо байна. ...кци үйлэдбэрилхэ талаар та-...лэй түсэбые болзорһоонь урид ...хын түлөө тэмсэл Эхэ орон ...ай үргэн далайсатайгаар дэл-...эй. Тэрэ тоодо оронойманай ...загаһашад болохо Архангель-...Мурманска областьнуудай за-...д табанжэлэй түсэбые бол-...нь урид дүүргэжэ, загаһан ...загаһаар хэгдэһэн эдеэ хоо-...йлнүүдые элбэг дэлбэг болго-...рилготойгоор оронойнгоо бүхы ...ашадта һаяхан хандаба. Энэ ...лга манай республикын зага-...аар һайшаан дэмжэгдэбэ. За-...ай заводуудай, загаһашадай ...ин гэшүүд үйлэдбэриингөө ...нүүд дээрэ тус хандалгые ...ж хэлсэхэ зуураа, ажалай бү-... эрид дээшэлүүлхэ, табадахи ...жэлэй түсэбые болзорһоонь ...дүүргэжэ шадаха байһан ту-...а мэдүүлээ.

...публикымнай загаһашадай ... ажалай эмхидхэлые зүбөөр ...а, социалистическэ мүрысөө-...үрүү зэргэдэ ябалсажа байһан ...ктивүүд олон. Горячинскын за-...ай заводой (директорынь нү-...кушев) хүдэлмэришэд загаһа ...а хахад жэлэйнгээ даалгаба-... болзорһоонь һара урид дүүр-...й. Мүн Прибайкальска аймагай ...ашадай артельнүүд урдынхи-...ури һайнаар ажаллажа байна. ...Сталинай нэрэмжэтэ артелиин ...ашад гансахан май һарынгаа ...абарине 520 процент дүүргэжэ, ...оюзна хоёрдохи мүнгэн шанда ...е.

...эндэ загаһа тушаалгаар нимэ-...зарим тэды амжалта туйлагда-..., загаһа барилгын хү-...ри бүхы дээрээ хангалтагүй-...ябуулагдажа байна. Жэлэй ту-...н хахадай дүүрэтэр тон бого-... саг үлэбэ. Теэд «Байкалгос-...естын» загаһа бариха хахад ...нь түсэб июниин 1-нэй мэ-...р 67,3 процент дүүргэгдэнхэй. ...ээгдэлэй гол шалтагаанинь ...эхэдэ, олонхи заводуудай, зага-...ай хүтэлбэрилэгшэд I, II ...алнуудай үедэ мүльһэн доро-...аһа бариха хүдэлмэри үргэ-...ябуулжа шадаагүй. Кабанскын ... болон загаһашадай бусад кол-...д хабар-зунай сезондо гээгдэл-...араха гэһэн һанал бодолтойгоор ...мэрилдэг дээрэһээ һара бүхэн-...дэн арбаад центнер загаһа гү-... дутуу тушаана. Иимэ хангал-... байдал саашадаа тэсэшэгүй. ...нөө загаһа бариха хабар-зу-...сезон эхилжэ, жэлэй болон та-...лэй түсэбүүдые болзорһоонь ...дүүргэхэ эгээл харюусалгатай үе болоод байна. Байгал далайн мульһэн хайлажа, загаһанай завод ба комбинадуудай, колхозуудай загаһашад далай дээрэ гаража эхилбэ. Гэбэшье, зарим заводуудай, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ сезондо муугаар бэлдэһэн дээрэһээ загаһанай агнууринда үшөө жэгдэрэн ороогүй, үнэтэ сагаа алдажа байна. Кабанскын аймагай загаһа барилгын Карл Марксын нэрэмжэтэ ба бусад колхозууд онгосонууд, губшуур, гүльмэ гэхэ мэтээ гүйсэд һайнаар заһабарилжа шадаагүй, хабар-зунай сезонине бэлэдхэл муутайгаар, задагай зайданаар угтаа. Тиихэдэ Нижне-Ангарска загаһанай комбинат, Кабанскын завод республикынгаа загаһанай промышленностиин ехэнүүд предприятинуудай тоодо оролсодог ба зэр зэмсэгүүдээр яһала баян аад, сезонно хүдэлмэреэ бэлэдхэл муутайгаар эхилжэ байна. Эдэ предприятинуудай хэдэг моторно лодконуудай зариманиинь заһабарилагдаагүй хэбтэнэ. Губшуурнуудые таталга дээрэ хэрэглэгдэхэ түмэр хананууд олоор дуталдана.

Республика доторнай гүрэндэ тушаагдадаг загаһанай горьтойхон хубинь загаһа барилгын колхозуудай хүсөөр оруулагдадаг гээшэ. Тиимэһээ загаһанай заводууд ба комбинадуудай хүтэлбэрилэгшэд гансахан өөһэдынгөө хүдэлмэришэдые хараад лэ байнгүй, загаһашад-колхознигуудта хэрэгтэй туһаламжа саг үргэлжэ үзүүлхэ зэргэтэй. Инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые колхозуудта эльгээжэ, загаһашадайнь ажалые зүбөөр эмхидхэлгэдэ, ажалай түрүү дүй дүршэлнүүдые үйлэдбэри дээрэ нэбтэрүүлгэдэнь туһалха тон шухала байна. «Рыбакколхозсоюзай» системэдэ һаяхан үгтэһэн 25 моторнууд колхозуудта хубаарилагдан үгтөө. Тэдэ моторнуудые түргэнөөр онгосонуудта тааруулан һуулгажа, хүдэлгэхэ хэрэгтэй.

Баригдаһан загаһые зунай халуунда гутаангүйгөөр заводуудтаа түргэнөөр тушааха гээшэ загаһашадай үйлэдбэриин шухала асуудалнуудай нэгэн мүн. Гэбэшье, урда жэлнүүдтэ эмхидхэлэй хүдэлмэриин муугаар табигдаһан дээрэһээ боложо, баригдаһан загаһануудые хэдэн центнерээр гутааха ушар гарадаг һэн. Энэ алдууе мүнөө жэлдэ дабтажа яажашье болохогүй. Тэрэнэй тулада заводууд загаһа тушаан абалгын пунктнуудые олон газарнуудта эмхидхэжэ, загаһа шэрэхэ транспорт болон дабһалха бочконуудаар гүйсэд хангаха ёһотой.

Үбэл, зунгүй эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлмэрилжэ байһан загаһашадые үргэн хэрэглэлэй эд бараагаар, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр таһалдалгүйгөөр хангахые худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдһөө эригдэнэ. Усть-Баргажанай, Байкало-Кударын рыбкоопуудай хүдэлмэрилэгшэд һүүлэй үедэ энэ уялгаяа һайнаар бэелүүлжэ шаданагүй. Загаһашадай холын пунктнуудта сагаан хилээмэн ба кондитерска зүйлнүүд, мүн зарим промтовар дуталдана. Мүнөө загаһашадай резиновэ гутал болон бусад хубсаһануудые ехээр хэрэглэжэ байһанине хараадаа абажа, хамаг эрилтэнүүдыень ханагаха шухала.

Загаһа барилгын зунай сезонине амжалтатайгаар үнгэргэхын тулада загаһа барилгын колхозуудай, заводуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна, комсомольско организацинууд загаһашадай дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, түрүү бригадануудай ажалай дүй дүршэлые халан абаха ба бүхы зэр зэмсэгүүдые дүүрэн хүсөөрнь ашаглаха ябадал туйлаха ёһотой.

Партиин эльгээһэн коммунистнууд түрүүлэгшэнүүдээр һунгагдаба

...ртиин уряагаар, һайн дураа-...гээгдэнги колхозуудта ошожо ...хэ гэһэн Улан-Удэ городой ... коммунистнуудай зариманъ ...яа дүүргэһээр хүдэлхэ колхо-...аа ошобо. Партиин эльгээһэн ...нистнууд олонинтэ колхозни-...а ехэ баяртайгаар угтагдаба.

...АССР-эй социальна тэдхэм-...министр байһан нүхэр А. В. ...нов Сэлэнгын аймагай Хруще-...эрэмжэтэ колхозой түрүүлэг-... һунгагдаба. Бурят-Монголой ...теринарна институдай багша ... Д. Ц. Уртюбаев—Иволгын ай-... Молотовой нэрэмжэтэ, Улан-... № 22 дунда һургуулиин директор нүхэр Н. Б. Иринчеев—Кяхтын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ, областной партийна һургуулиин һурагша нүхэр Д. С. Санжимитыпов—Заиграйн аймагай «Улаан Эрхирик» колхозуудай түрүүлэгшэнүүдээр һунгагдаа.

Мүн курсаяа дүүргэһээр, практикада гарангүйгөөр, хамтадаа арба гаран хүнүүд хүдэлхэ колхозуудтаа ошобо. Тэдэнэй дунда Культурын научно-шэнжэлэлгын институдай директор нүхэр П. И. Хадалов, зооветинститудай багша, экономическа наукануудай кандидат нүхэр Доржиев, областной партийна һургуулиин һурагша Х. Ф. Федоров болон бусад оролсоно.

Индиин Республикын Премьер-Министр Джавахарлал Неругэй хүндэлэлдэ зорюулагдан Индиин Республикын посольстводо обед болобо

Советскэ Союзда зорюута айлшалжа ерэһэн Индиин Республикын Премьер-Министр, Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр Джавахарлал Неругэй хүндэлэлдэ зорюулан Индиин Республикаһаа СССР-тэ байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол К. П. Ш. Менон июниин 8-да обед үгөө.

Джавахарлал Неру, тэрэнэй басаган Индира Ганди, Индиин Республикын Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерствын генеральна секретарь Н. Р. Пиллаи, Индиин Республикын Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерствын европейскэ таһагые даагша А. Хуссейн обед дээрэ байлсаа.

Советскэ талаһаа Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, В. М. Молотов, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, Н. С. Хрущев, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. М. Пузанов, СССР-эй Министрнүүд Г. К. Жуков, М. Д. Ковригина, Н. А. Михайлов, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын орлогшонор А. А. Громыко, В. В. Кузнецов, В. А. Зорин, СССР-һээ Индиин Республикада байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол М. А. Меньшиков байлсаа. (ТАСС).

Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин ойн баярай сессидэ ошохо СССР-эй Делегациин состав тухай

СССР-эй Министрнүүдэй Совет июниин 20-до Сан-Францискодо нээгдэхэеэ байгаа ООН-эй Уставта гар табигдаһаар 10 жэлэй ойтой дашарамдуулан Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин ойн баярай сессидэ ошохо Делегацине томилбо.

Делегациин составта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Нэгэдэхи Орлогшо, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр В. М. Молотов (Делегацине Толгойлогшо), СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын Орлогшо Н. Т. Федоренко, СССР-һээ США-да байдаг Посол Г. Н. Зарубин ба СССР-һээ ООН-эй дэргэдэхи Саг үргэлжын Түлөөлэгшэ А. А. Соболев; Делегациин советнигүүдээр С. К. Царапкин, В. М. Волков, М. А. Харламов томилогдоо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов Индиин Республикын Премьер-Министр Джавахарлал Нерутэй уулзаба

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов Индиин Республикын Премьер-Министр, Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр Джавахарлал Нерутэй июниин 9-дэ уулзаба.

Господин Нерутэй сугтаа Индиин Республикын Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерствын генеральна секретарь Н. Р. Пиллаи, Индиин Республикаһаа СССР-тэ байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол К .П. Ш. Менон ба Индиин Республикаһаа СССР-тэ байдаг Посольствын нэгэдэхи секретарь П. Н. Кауль ябалсаа.

Уулзалга дээрэ СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын Нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, Советскэ Союзһаа Индиин Республикада байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол М. А. Меньшиков ба СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин орлогшо А. Ф. Горкин байлсаа.

(ТАСС).

Индиин Республикын Премьер-Министр Джавахарлал Неругэй хүндэлэлдэ зорюулан К. Е. Ворошилов завтрак үгөө

Москвада зорюута айлшалжа ерэһэн Индиин Республикын Премьер-Министр, Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр Джавахарлал Неругэй хүндэлэлдэ зорюулан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов июниин 9-дэ завтрак үгөө.

Джавахарлал Неру, тэрэнэй басаган Индира Ганди, Индиин Республикын Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерствын генеральна секретарь Р. Н. Пиллаи, Индиин Республикын Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерствын Европейскэ таһагые даагша А. Хуссейн, Индиин Республикаһаа СССР-тэ байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол К. П. Ш. Менон һамгантаяа хамта завтрагта байлсаа.

Советскэ талаһаа Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, Г. М. Маленков, А. И. Микоян, М. Г. Первухин, М. З. Сабуров, Н. С. Хрущев, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. М. Пузанов, СССР-эй Министрнүүд И. А. Бенедиктов, Г. К. Жуков, И. Г. Кабанов, М. Д. Ковригина, Н. А. Михайлов, СССР-эй Наукануудай академиин президент А. Н. Несмеянов, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын орлогшонор А. А. Громыко ба В. В. Кузнецов, Советскэ Союзһаа Индиин Республикада байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол М. А. Меньшиков, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерствын Протокольно таһагые даагша Ф. Ф. Молочков байлсаа.

Хани халуун оршон байдалда завтрак үнгэрөө.

(ТАСС).

СССР-эй Делегаци Сан-Франциско ошохоёо мордобо

ООН-эй Уставта гар табигдаһаар 10 жэлэй ойтой дашарамдуулан Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин ойн баярай сессидэ ошохоёо СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшо, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр В. М. Молотовоор толгойлогдоһон СССР-эй Делегаци Москваһаа Сан-Франциско июниин 9-дэ самолёдоор ниидэжэ ошобо.

Олон үхибүүдтэй эхэнүүд шагнагдаба

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиум болбол СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-най Указай үндэһөөр олон хүүгэдтэй эхэнүүдые «Эхын алдар» гэжэ орденуудаар ба «Эхын медаль» гэжэ медальнуудаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө шагнаба.

Кяхтын аймагай Усть-Кяхта тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр З. Я. Матрёнинская, Мухаршэбэрэй аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн А. С. Назарова, Заиграйн аймагай Верхне-Тальцы тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр П. Г. Русских гэгшэд 9 үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэнэйнгээ түлөө «Эхын алдар» гэжэ 1-дэхи шатын орденоор шагнагдаба.

Найман үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн 9 эхэнүүд «Эхын алдар» гэжэ 2-дохи шатын орденоор шагнагдаа. Тэдэнэй тоодо Заиграйн аймагай Горхон тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр П. Н. Грудинина, Баунтын аймагай Ципикан тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Н. М. Волкова бии.

Долоон үхибүү түрэһэн ба хүмүүжүүлһэнэйнгээ түлөө «Эхын алдар» гэжэ 3-дахи шатын орденоор 24 хүн шагнагдаба. Тэрэнэй тоодо Түнхэнэй аймагай «Путь Ленина» колхозой гэшүүн Д. Н. Сиденова, Баунтын аймагай Поворотный тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр В И. Челпанова, Заиграйн аймагай Онохой тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр М. И. Степанова, Кяхта городой гуталай фабрикын хүдэлмэришэн Т. И. Пенькова, Кабанскын аймагай Тресково тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр М. С. Шашина ба бусад бии.

«Эхын медаль» гэжэ 1-дэхи шатын медаляар 21 эхэнүүд, «Эхын медаль» гэжэ 2-дохи зэргын медаляар 44 хүн шагнагдаа.

Трактористнуудай амжалта

Баргажанай аймагай Куйтунска МТС-эй 9-дэхи тракторна бригадын трактористнууд нүхэд Тарбаев, Эрдынеев гэгшэд хабарай тарилгада ороходоо 450 гектар зөөлэн хахалалга хэхэ уялга абаһан юм. Мүнөө эдэнэр «ДТ-54» трактораар 508 гектар зөөлэн хахалалга хэһэн байна. Тиигэжэ эдэнэр абаһан уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргээ.

Д. Гыргенов.

СИЛОСНЭ БАРИЛГЫН ҺАРА

Силоснэ барилгаяа һара соо дүүргэхэбди

Тэжээлэй база байгуулха хэрэгтэ кукуруза гол һуури эзэлхэ байна. Энэ культурые һайнаар тарижа ехэ ургаса абахын тулада үрэжэлтэй һайн газарта таряабди. 90 гектар шэнэ газарта, мүн 60 гектар уһалагдадаг газарта кукуруза таригдаа. Энэ культурые квадратно-гнездовой аргаар таряабди.

Кукурузын ургасаар һайн силос дарахын, концентрированнэ тэжээл һайнаар хадагалхын тулада силоснэ һайн барилга хэрэгтэй гэжэ мэдэнэбди. Гашейн МТС-эй механизаторнууд, харьяата хүдөө ажахын артельнүүдэйнь колхознигуудай силоснэ барилга түргэнөөр хэжэ дүүргэхэ тухай үүсхэл гаргаһаниинь ехэ һайшаалтай. Бидэнэршье энэ хүдэлмэрине тон түрүүшын ээлжээнэй барилга гэжэ тоолоод, һара соо шэнээр баригдаха траншейнүүд болон нүхэнүүдые барижа дүүргэхэ гэжэ шиидээбди. Энэ жэлдэ манай колхоз 2100 тонно силосэй багтаха шэнэ барилга хэхэ байна. Энээнэй 600 тонын багтаха барилгые шефскэ организаци—судна заһабарилгын заводой коллектив бариха юм. Мүнөө заводой хүдэлмэришэд һайнаар ажаллажа байна. Эдэнэр 700 кубометр барилгын шулуу бэлэдхээ, тэрэнэй 420 кубометрыень барилгын газарта зөөгөө. Мүнөө траншейнүүдэй нүхэнүүд малтагдажа, барилгын материалнууд бэлэдхэгдэжэ, шэрэгдэжэ байна.

Манай 16 колхознигууд модо бэлэдхэжэ байна. Хориин МТС-эй механизаторнууд 425 тонно силосэй нүхэнүүдые малтаа. Энэ хүдэлмэри үргэлжэлһөөр. Барихаар хараалагдаһан траншей болон нүхэнүүдээ силоснэ барилгын һара соо дүүргэжэ шадахабди.

Д. Цыбикжапов, Хориин аймагай «Улаан Одон» колхозой түрүүлэгшэ.

Механизаторнууд болон колхознигуудай мүрысөөн

МУХАРШЭБЭР. **(Манай корреспондентһээ).** Хонхолойн МТС-эй механизаторнууд хүршэ Гашейн МТС-эй механизаторнууд болон тэндэхи колхознигуудай уряатай танилсажа, силоснэ барилгаар республиканска социалистическэ мүрысөөндэ оролсобо. Тус МТС-эй механизаторнууд-бульдозеристнүүд Т. Горюнов, П. Антонов гэгшэд июнь һара соо 4000 тонно багтаамжатай силосэй нүхэнүүдые малтаха уялга абаба. Мүнөө эдэ нүхэд «Искра» колхоздо хүдэлмэрилхэ зуураа, «Д-159» гэжэ газар малтадаг бульдозероор үдэр соо түсэбэй ёһоор 112 кубометр газар малтахын орондо 150 кубометр хүрэтэр малтана.

Эдэ үдэрнүүдтэ силоснэ барилга дээрэ ябажа байһан колхознигууд болон механизаторнуудай дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ байна. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо силоснэ барилгануудые хэхэ тусхай бригада бии болгогдоод, траншейнүүд удаа удаагаар бэлэн болоно.

Тэрэшэлэн «Победа» ба Калининай нэрэмжэтэ колхозуудта силоснэ барилганууд үргэнөөр ябуулагдажа байнхай.

Силоснэ барилгануудай ударна һара аймаг дотор эмхитэйгээр, үргэн далайсатайгаар эхилбэ.

Кударын аймагай колхознигууд нёдондо жэлдэ элдэб барилгада шулуу ехээр хэрэглээ һэн, мүнөө жэлдэ бүри ехээр хэрэглэжэ байна. Энэ аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз мүнөө жэлдэ шулуун ханатай силоснэ 12 траншей шэнээр бариха юм, мүнөө 8-ниинь баригдажа эхилээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Полканово гэжэ нютагта траншей шулуугаар ханалагдажа байна. **А. Мантаевай** фото.

Түрүү бригада

Түнхэнэй аймагай «Путь Ленина» колхозой нүхэр Дамшаевай хүтэлбэрилдэг тариаанажалай 1-дэхи бригада түрүү бригада гэжэ тоологдодог. Энэ бригадынхид хабар болоһоо хойшо 900 гектар сабшалан шулуу, бургааһанһаа сэбэрлэһэн байна. Энэ хүдэлмэриингөө хажуугаар бригадынхид үбһэ хуряалгада хэрэглэгдэхэ зэр зэмсэгүүдээ заһабарилжа сүм дүүргээ.

Мүнөө бригадын гэшүүд Гашейн МТС-эйхидэй уряае халуунаар дэмжээд, силоснэ барилга хэхэ һарада хабаадалсажа байна. Тэдэнэр июниин 18 болотор 350 тонно силосэй багтаха траншей бариха гэһэн уялга абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар бэелүүлжэ захалаа. Мүн энэ бригадынхид 280 тонно багтаамжатай силоснэ хуушан траншейнүүдые сэбэрлэжэ, заһабарилһан байха юм.

Б. Бирбаев.

Барилга үргэнөөр ябуулна

Энэ июнь һара соо силоснэ барилгын хүдэлмэринүүдые үргэнөөр ябуулая гэһэн Мухаршэбэрэй аймагай Гашейн МТС-эй механизаторнууд болон тэндэхи колхознигуудай уряа Бичурын аймагай «Коммунизм» колхозой гэшүүдэй ба эндэ хүдэлмэрилдэг Бага-Куналейн МТС-эй механизаторнуудай дунда ажалай ехэхэн дэбжэлтэ түрүүлбэ.

Һүүлэй үедэ колхозой фермэ, бригада бүхэндэ силоснэ траншейнүүд болон нүхэнүүд малтагдажа байнхай. Нүхэнүүд болон траншейнүүд имагтал экскаватораар малтагдана. Мүнөө колхоздо 5 нүхэн малтагдажа байна. Комсомольско путёвкоор колхоздо ерээд, силоснэ барилга дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан залуушуул В. Рухрянов, С. Сучков гэгшэд эрхимээр ажаллана.

С. Шагжиев.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Партгруппануудай хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ хэрэгтэй

Машинно-тракторна станциин бригадануудта эмхидхэгдэһэн партийна болон партийно-комсомольско группануудай хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэхэ ба хүтэлбэрилхэ гээшэ партийна хүдэлмэриин шухала участок мүн болоно.

Хэрбээ партийна группануудта саг үргэлжэ туһаламжа үзүүлээд байбал, тэдэнэр ажахын асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэжэ шадаха байна.

Тарбагатайн МТС-эй партийна организаци энэ талаар хүдэлмэридөө горьтойхон дутагдалнуудтай. Тус партийна организаци тракторна бригаданудта эмхидхэгдэһэн 4 партийна группануудай хүдэлмэри тон хангалтагүй байна.

Партийна болон партийно-комсомольско группанууд МТС-эй парторганизациһаа бодото туһаламжа, заабари абадаггүй дээрэһээ механизаторнуудай эршэ хүсые эмхидхэн хүтэлбэрилжэ шаданагүй. Бригаданудта трактор болон хүдөө ажахын механизмуудта хайра гамгүйгөөр хандаха ушарнууд али олон үзэгдэнэ, теэд тракторна бригаданудтахи партийна группанууд энэ байдалтай үсэд шангаар тэмсэнэгүй. Ажалай журамые һайжаруулхын түлөө, мүн социалистическэ мүрысөө эмхидхэхын түлөө оролдолго гаргадаггүй байна. Эгээл тиимэ дээрэһээ хоёрдохи ба наймадахи тракторна бригаданудта халаанайнгаа нормые дүүргэдэггүй трактористнууд олон.

Тракторна бригаданудтахи партийно-комсомольско группанууд механизаторнуудай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри муугаар ябуулна. «Дайшалхы хуудаһанууд» хаа яа гаргагдана, хөөрэлдөөнүүд болон газетэ уншалга эмхидхэгдэнэгүй. Механизаторнуудай үйлэдбэриин суглаанууд мүн лэ үсөөн үнгэргэгдэнэ. Түрүү механизаторнуудай ажалай дүй дүршэл согсолон шэнжэлэгдэжэ, бригадын бүхы механизаторнуудай шадабари болгогдоногүй.

Машинно-тракторна станциин хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд ба мэргэжэлтэд тракторна бригаданудта ябажа, механизаторнууд болон колхознигуудай урда лекци, элидхэлнүүдые хэдэггүй байна.

Эдэ болон бусад дутагдалнуудһаа боложо бии байһан техникын хүсэн дүүрэн хэрэглэгдэнэгүй. Трактор, механизмууд олон ушарта эбдэрнэ. Жэшээнь, хоёрдохи ба табадахи тракторна бригаданууд (группоргнуудынь нүхэд А. Калашников ба М. Давыдов) МТС соогоо эгээн гээгдэнги бригаданууд болонхой. Хоёрдохи тракторна бригадада «С-80» ба СТЗ «НАТИ» маркын тракторнууд полевой хүдэлмэринүүдэй түлэг ябажа байхада хэдэн хоног соо эбдэрхэй хэбтэбэ. Тиихэдэ, табадахи тракторна бригадын тракторист нүхэр М. Савельев хабарай полевой хүдэлмэриин эхинһээ хойшо «Универсал» трактораар оройдоо 16 гектар зөөлэн хахалалга хэһэн байха юм.

МТС-эй парторганизаци (секретаринь нүхэр И. Патрахин) партийна группануудай хүдэлмэридэ туһаламжа багаар үзүүлнэ. Нүхэр И. Патрахин тракторна бригаданудта хаа яа ошоходоо партгруппын хүдэлмэриие һонирходоггүй заншалтай. Партгруппануудай үүргэ ба нүлөөе дээшэлүүлхын тулада МТС-эй партийна организаци тэрэнэй хүдэлмэриие саг үргэлжэ хүтэлбэрилхэ ёһотой.

Ф. Медведев, КПСС-эй Тарбагатайн айкомой инструктор.

Эдэбхитэйгээр хүдэлдэг партийна группа

Бичурын аймагай Бага-Куналейн МТС-эй механизаторнууд энэ жэлэй хабарай полевой хүдэлмэринүүдые урда жэлнүүдэйхидэ орходоо нилээд түргэнөөр, һайн шанартайгаар үнгэргэжэ байна.

Машинно-тракторна станциин механизаторнууд харьяата колхозуудтаа эртын орооһото культурануудай тарилгые майн 11-дэ сүм дүүргээд, мүнөө пар хахалалгые үргэн далайсатайгаар ябуулжа байна.

Бодонгуудай сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлдэг МТС-эй 9-дэхи тракторна бригадын хүдэлмэри яһала һайшаалтай. Тус тракторна бригадын механизаторнууд хүдэлмэридөө үүсхэл оролдолготойгоор хандадаг дээрэһээ трактор, машинануудай эбдэрхэ, шалтагаангүйгөөр миин байха ябадалые усадхажа шадаа. Тиин тэдэнэр 800 гектарта эртын ороoһото культурануудые тариха түсэбөө богони болзор соо амжалтатайгаар дүүргэө. Эртын тарилгын үе соо тракторист бүхэн условно трактораар 140 гектар зөөлэн хахалалга хэһэн байха юм. Мүнөө энэ бригадын механизаторнууд пар хахалалга дээрэ мүн лэ һайн амжалта туйлана.

Тракторна бригадын эдэ амжалтануудта партийна группын нүлөө схэхэн юм. Партийна группа хадаа бригадынгаа механизаторнуудай дунда эмхидхэлэй болон политическэ ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа, тэдэнэй урма зоригые бадаруулна. Партгруппа хүдэлмэреэ бригадын гэшүүдэй үмэнэ табигдаад байһан зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор үнгэргэнэ. Тарилгын хүдэлмэриин эхилхэһээ урдахана партийна группын нээмэл суглаан болоо һэн. Эндэ коммунистнууд болон партийнабэшэ механизаторнууд полевой хүдэлмэриие агротехническэ эрхим болзорто үнгэргэхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэжэ, тус бүридөө социалистическэ уялга абаһан ба мүрысөө дэлгэрүүлһэн байгаа.

Механизаторнууд партгруппын хүтэлбэреэр абаһан уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэжэ байна. Бригадын олонхи трактористнууд тарилга, пар хахалалга дээрэ халаанайнгаа даалгабариие хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Жэшээнь, бригадын партгруппорг нүхэр Д. Шоймполов халаанайнгаа даалгабариие 200 процент дүүргэдэг юм.

Партгруппа коммунист бүхэндэ даалгабари үгэнэ. Жэшээнь, коммунист нүхэр Б. Дашиев социалистическэ мүрысөөнэй дүн гаргаха уялгатай юм. Нүхэр Дашиев энэ уялгаяа һайнаар дүүргэнэ: мүрысөөнэй дүнгүүдые саг соонь гаргажа, түрүүшүүлэй нэрэнүүдые показателиин доскада бэшэнэ.

Механизаторнуудай хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүд недели бүхэндэ гаргагдажа, бүхы механизаторнуудай хабаадалгатайгаар партийна группын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ. Полевой хүдэлмэриин эхилһэнһээ хойшо партгруппа 3—4 дахин суглаа үнгэргэжэ, мүрысөөнэй дүнгүүд ба полевой хүдэлмэриин шанар, трактор, машинануудай техническэ харууһалга, мүн агитационно-ниитын хүдэлмэри тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байна. Хүдэлмэридэхи дутуу дунданууд партгруппын суглаан дээрэ хурсаар шүүмжэлэгдэнэ. Жэшээнь, полевой хүдэлмэриин шанар тухай асуудал зүбшэн хэлсэхэдээ коммунистнууд болон механизаторнууд тракторист Баторовай хүдэлмэриие хурсаар шүүмжэлээ һэн. Нүхэр Баторов газар хахалхадаа гүйхэнөөр, далантайгаар хахалдаг дээрэһээ, хэһэн хүдэлмэринь олон ушарта гологдодог байгаа. Иимэ ушарай саашадаа дабтагдахагүйн тулада тракторист Баторовай хүдэлмэри тухай «Дайшалхы хуудаһанда» бэшэгдэһэн, карикатура зурагдаһан байгаа. Тиин мүнөө нүхэр Баторов ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг боложо, яһала һайнаар хүдэлнэ.

Партийна группа механизаторнуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Коммунист бүхэн агитатор юм. Агитатор нүхэр Б. Дашиев хилын саана, мүн орон доторoo боложо байһан һонинуудые механизаторнуудта хөөрэхэдөө, тэрэнээ бригадынгаа урда табигдаһан зорилготой нягтаар холбодог юм. Тиимэһээ хэлэһыень механизаторнууд һонирхон шагнадаг.

Бригадын эрхим трактористнууд М. Сукнев, Б. Батомункуев, Д. Шоймполов, Э. Дамьянов болон бусад эдэ үдэрнүүдтэ бүри эршэмтэйгээр ажаллажа, халаанайнгаа даалгабариие холо үлүүлэн дүүргэнэ. Бодонгуудай элдин баян талада хүдэлмэрилжэ байгаа энэ бригадын механизаторнууд саашадаашье эрхимээр ажаллажа, баян ургаса хуряахын түлөө улам эршэмтэйгээр оролдохо байна.

Б. Дымбрылов, манай корреспондент.

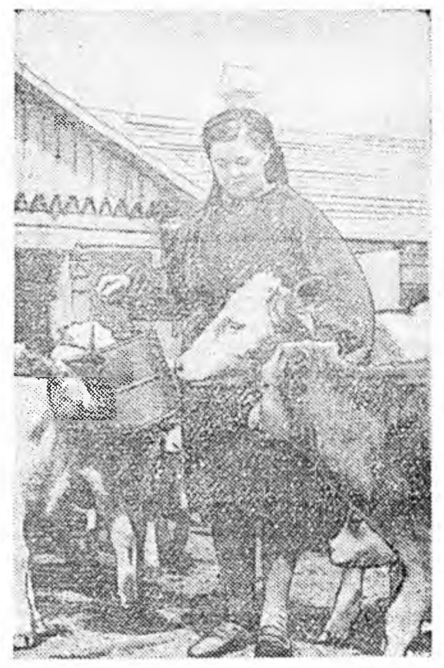

Заиграйн аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой залуу тугалшан нүхэр Тарабукина тугалнуудые эрхимээр харана. Тэрэнэй адуулдаг тугалнууд сүүдхэ соо дунда зэргээр 600 грамм нэмэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Тарабукина тугалнуудаа эдеэлүүлжэ байна.

А. Мантаевай фото.

— ХЭЖЭНГЫН — АЙМАГТА

ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

Жэл ерэхэ бүри. аймагай центр улам һайхан, болбосон түхэлтэй боложо байна.

Мүнөө Советскэ үйлсөөр шэнэ барилганууд хэгдэжэ байна. Дунда һургуулиин хоёр дабхар байшан, МТС-эй конторо, мүн «Заготживсырьёгой», Лесхозой, Уполминзагай байшангууд баригдажа һаяар дүүрэхэнь. Гадна, шэнэ гостиницын байшан бодхоогдожо байна.

АВТОМАШИНАНУУД АБТАБА

Аймагай колхозууд болон эмхи зургаанууд ашаанай машинануудые абана. Аймпотребсоюз, кинофикациин таһаг тус тустаа «ГАЗ-51» гэжэ маркын автомашинануудые абаба. Мүн Сталинай нэрэмжэтэ колхоз «ЗИС-150» маркын самосвал абаһан байна.

ҺУРАГШАДАЙ ТУҺАЛАМЖА

Дунда һургуулиин багшанар ба һурагшад шефтээ абаһан Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо 70 гектар кукуруза тариба. Мүн эдэнэр өөһэдөө 5 гектар газарта үтэгжүүлгэ хэжэ, кукуруза тариһан байна. Зундаа энэ участогаа харууһалха юм.

ТҮРҮҮ МЕХАНИЗАТОРНУУД

Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ Хэжэнгын МТС-эй 1-дэхи тракторна бригадын трактористнууд эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Трактористнууд Санжажапов, Гармаханов болон бусад халаанайнгаа нормые үдэрһөө үдэртэ 150—200 процент нормоёо дүүргэнэ. Тус бригада аймаг соогоо бусад бригаданудай дунда түрүүлжэ ябана.

ШОНЫН ГҮЛГЭДЫЕ БАРИБА

Һаяхан лесник Аюржанаев шонын табан гүлгэ бариба. Энээнэйнгээ түлөө 2500 түхэриг шан абаа. Мүн нүхэр Линейцев шонын найман гүлгэ барижа, 4000 мянган түхэригэй шанда хүртөө.

П. Буянтуев, Ч. Батамункуев.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

Культурын асуудалнуудые аймагай газетэдэ үргэнөөр харуулха

Зэдын аймагта культурын эмхи зургаанууд олоор байгуулагданхай. Тэндэ Культурын байшан, 20 клуб ба библиотекэнүүд, 1 дунда, 19 эхин шатын ба долоон жэлэй һургуулинууд, 15 больница, амбулатори болон медицинскэ пунктнууд хүдэлмэрилнэ. Мүн номой магазин, хэдэн радиоузел, кино ба нүүдэл кино бии юм. КПСС-эй Зэдын айкомой ба ажалшадай депутадуудай аймсоведэй орган болохо **«Зэдын колхозник»** культурын эдэ олон эмхи зургаануудай үдэр бүхэнэй ажал-ябуулгые ямараар харуулнаб?

«Культурын асуудалнуудые газетэмнай муугаар харуулдаг» гэжэ уншагшад, илангаяа культурын хүдэлмэрилэгшэд мэдүүлдэг.

Үнэхөөрөөшье Зэдын аймагай газетые уншаад байхадаа, аймаг доторхи культурын эмхи зургаануудай ямараар хүдэлжэ байһан тухай мэдэжэ абахань бэрхэтэй байдаг.

Клуб болон библиотекын, һургуулинуд болон медицинскэ эмхи зургаануудай хүдэлмэри тухай, ажалшадта кино харуулга тухай статьянууд «Зэдын колхозник» газетэдэ ехэ үсөөнөөр, хаа яа боложо хэблэгдэдэг. Аймагай культурна байгуулалтын шухала шухала асуудалнуудта уншагшадай анхарал хандуулагдадаггүй байна.

Энэ жэлэй үнгэрһэн таба һарын туршада клубуудай болон библиотекэнүүдэй хүдэлмэри тухай 4 материал, тэрэ тоодо «Колхоз бүхэндэ—библиотекэ» гэжэ гаршагтай түрүү бэшэг, аймсоведэй культурын таһагые даагшын «Клуб бүхэндэ—уранһайханай самодеятельность байгуулха» гэжэ статья, хоёр заахан информаци хэблэгдэһэн байна. Клубуудай хүдэлмэри тухай, хүдөөгэй интеллигенциин болон колхознигуудай культурна эрилтэнүүдые тэдэнэй хэрээр хангажа байһан тухай, колхозно үйлэдбэриие дэбжээлгэдэнь тэдэнэй ямараар туһалжа байһан тухай һонирхолтой һайн статьянууд энэ үе соо хэблэгдээгүй.

Аймагай клуб болон библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй олонхинь һаяшагай хүдэлжэ байһан, тусхай һургуули дүүргээгүй, культурын хүдэлмэриин хүсэд һайн дүй дүршэлтэй боложо шадаагүй хүнүүд юм. Һайн зүбшэл, методическа туһаламжа газетэдэмнай хэблэгдэнэ аа гү гэжэ тэдэнэр хүлеэдэг юм. Зүгөөр, культурын хүдэлмэрилэгшэд иимэ туһатай, һайн статья аймагайнгаа газетэдэ олодоггүй. Һайн клуб болон библиотекэнүүдэй хүдэлмэриие согсолжо, һайн дүй дүршэлые газетэ дэлгэрүүлнэгүй. Клуб болон библиотекэнүүдтэ хүдэлжэ эхилһэн залуу хүдэлмэрилэгшэдтэ туһаламжа болгон консультацинуудые газетэ хэблэнэгүй.

Республикын колхозуудта, тэрэ тоодо мүн Зэдыншье аймагта малажалай фермэнүүдтэ культбазанууд олоор эмхидхэгдэдэг болоо. Культбазанууд ниитэ-политическэ болон культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриие малшадай дунда ябуулха центр, малшадай культурнаар амардаг газар, түрүү дүй дүршэлые шудалха һургуули боложо шадаа. 1955—1956 онуудта бүхы колхозуудта культбазануудые байгуулха гэжэ КПСС-эй обкомой пленум тогтооһон байна.

Республикымнай малаар олон аймагуудай нэгэнэй газетэ байһан түладаа «Зэдын колхозник» аймаг[…]гаа колхозуудта культбазану[…] байгуулха хэрэгтэ эдэбхитэй[…] хабаадаха, түрүүшээр байгуул[…]һан культбазануудай хүдэлмэ[…] үдэрһөө үдэртэ харуулха, тэд[…] хүдэлмэридэхи һайн юумыень […]гэрүүлхэ, дутагдалнуудые шүүм[…]хэ бээз гэжэ һанамаар байгаа. […]гөөр, аймагай газетын энээние[…]гүй байһаниинь гайхалтай. Кул[…]зануудай хүдэлмэри тухай ор[…] хоёр багаханууд статья хэбл[…] Кировэй, Маленковой, Ленинэ[…]рэмжэтэ колхозуудта культ[…]нууд байгуулагдажа байна […] январь һара соо уншагшадтаа […]гаһан, майн 1-нэй һайндэртэ зо[…]лагдаһан баярай суглаан Мо[…]вой нэрэмжэтэ колхозой культ[…]да болоо гэжэ май һара соо […]һэн байна. Ямар колхозуудта ку[…]базануудай нэмэжэ бии болгог[…] тухай, малшадай культурна ба[…] байдалай эрилтэнүүдые дүүргэ[…] тэдэнэр ямар үүргэ дүүргээб, […] үбэлжэлгые үнгэргэлгэдэ ямар[…] туһалааб, малые зунай бэлшээр[…] эмхитэйгээр гаргаха үедэ кул[…]зын хүдэлмэри ямараар эмхид[…]дэхэб гэһэн асуудалнуудые га[…] хуудаһануудта олохогүйт.

Һургуулинуудай болон меди[…]скэ эмхи зургаануудай хүдэлмэ[…] аймагай газетэ анхаралаа тон ба[…] табина. Али нэгэн һургуулида һу[…]салай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэр[…] ямараар табигдаһан тухай, меди[…]скэ эмхи зургаануудай—больни[…] амбулатори болон медпунктну[…] ажал-ябуулга тухай дэлгэрэнги[…] гэшье статья үнгэрһэн 5 һара […] хэблэгдээгүй. Һургуулинууд […] медицинскэ эмхи зургаануудай […] тоото багшанар, врачнар өө[…]гөө эрдэм мэргэжэл ба шадаб[…] гамнангүй арадайнгаа аша ту[…] зорюулжа байдаг. Тэдэнэй габ[…] ажалые саг үргэлжэ харуулха[…]хим багшанарай, медицинскэ […]мэрилэгшэдэй һайн хүдэлмэриие […] солхо, дэлгэрүүлхэ гээшэ хэбл[…] уялга болоно. Гэбэшье, «Зэдын […]хознигой» хуудаһануудта энэ […] эрхим багшын гү, али врачай хү[…]мэриин дүй дүршэл тухай […] статья гараагүй.

Хүн зониие киногоор хангал[…] физкультура болон спортын, ра[…]фикацилгын асуудалнууд ту[…] ном дэбтэр, газетэ, журналну[…] дэлгэрүүлгэ тухай мүн лэ газ[…] бэшэгдэдэггүй. Аяма халуун […] болоод байна. Теэд зунай үедэ а[…]шадай элүүрые сахиха хэм[…] ябуулганууд тухай асуудалну[…]зетын хуудаһануудта харуулаг[…] дүй байһаар.

Культурын эмхи зургаануу[…] саг үргэлжын бата холбоогүй […]рэһээ, культурно-гэгээрэлэй, м[…]цинскэ эмхи зургаануудай, һур[…]линуудай хүдэлмэрилэгшэдэй […]даһаа эдэбхитэй бэшэгшэдгүй […]рэһээ аймагай газетэ культ[…] асуудалнуудые мууса харуулна[…]шэ.

Аймагайнгаа культурна ажа[…]далые бүхы талаһаань хару[…] тэрэнэй ябасада эдэбхитэйгээр […]лөөлхэ, дутагдалнуудыень элир[…]хэ, культурын эмхи зургаану[…] бүхы һайн юумые түргэнөөр д[…]рүүлхэ гээшэ газетын шухала […]рилго болоно.

ШЭНЭ НОМУУД

Бурят-Монголой номой хэблэл 1955—1956 онуудай һуралсалай жэлнүүдтэ үзэхэ номуудые олоор хэблэлһээ гаргажа, ном наймаалдаг магазинуудта тушааба. Тэдэнэй тоодо:

Б. Базарон. «Түрэлхи хэлэн» эхин һургуулиин хоёрдохи класста уншаха ном. Бурят-монгол хэлэн дээрэ, 5000 хэһэг тиражтай, сэн 1 түх. 60 мүнгэтэ.

Б. Санжин. «Түрэлхи хэлэн» эхин һургуулиин гурбадахи класста уншаха ном. Бурят-монгол хэлэн дээрэ, 4000 хэһэг тиражтай, сэн 2 түх. 75 мүнгэтэ.

Ц. Цыдендамбаев. «Түрэлхи хэлэн» эхин һургуулиин дүрбэдэхи класста уншаха ном. Бурят-монгол хэлэн дээрэ, 4000 хэһэг тиражтай, сэн 2 түх. 20 мүнгэтэ.

Д. Мижидон. «Түрэлхи литература», табадахи класста үзэхэ хрестомати, бурят-монгол хэлэн дээрэ, 5000 хэһэг тиражтай, сэн 2 түх. 20 мүнгэтэ.

Г. Дашицыренов. «Түрэлхи литература», зургаадахи класста үзэхэ хрестомати, бурят-монгол хэлэн дээрэ, 5000 хэһэг тиражтай, сэн 2 түх. 50 мүнгэтэ.

М. Имехенов. «Бурят-монгол хэлэн», эхин һургуулиин гурбадахи класста үзэхэ ном. 4000 хэһэг тиражтай, сэн 1 түх. 10 мүнгэтэ.

М. Имехенов. «Бурят-монгол хэлэн», эхин һургуулиин дүрбэдэхи класста үзэхэ ном. 4000 хэһэг тиражтай. сэн 1 түх. 40 мүнгэтэ.

В. Кудрявцев. Бурят-монгол эхин һургуулиин гурбадахи класста ород хэлээр уншаха ном. Тиражнь 4000 хэһэг. Сэн 1 түх. 40 мүнгэтэ.

П. Петрова, К. Олзоев. Бу[…] монгол эхин һургуулиин дүрб[…] класста ород хэлээр уншаха […] Тиражнь 4000 хэһэг. Сэн 1 түх[…] мүнгэтэ.

В. А. Карпинский. «СССР-эй К[…]ституци», дунда һургуулиин 7-[…] класста үзэхэ ном. Бурят-монго[…]лэн дээрэ. Тиражнь 5000 хэһэг. […] түх. 10 мүнгэтэ.

Е. А. Косминский. «Дунда […] жэлнүүдэй түүхэ». Дунда һур[…]лиин 6—7-дохи классуудта […] ном. Бурят-монгол хэлэн дээрэ[…]ражнь 5000 хэһэг. Сэн 4 түх. 15 […]гэтэ.

С. И. Ковалев. «Эртэ урда […] түүхэ». Дунда һургуулиин 5—6-[…] классуудта үзэхэ ном. Бурят-мо[…] хэлэн дээрэ. Тиражнь 5000 […] Сэн 3 түх. 40 мүнгэтэ.

С. А. Пчелко, Г. Б. Поляк. А[…]метикэ—эхин һургуулиин хоёр[…] класста үзэхэ ном. Бурят-монго[…]лэн дээрэ. Тиражнь 5000 хэһэг. […] 1 түхэригтэ.

С. А. Пономарев, Н. И. Сы[…] Арифметикын тоо бодолгонууд […] упражненинүүдэй сборник. До[…] жэлэй ба дунда һургуулиин 5-[…]дахи классуудта үзэхэ ном. Бу[…] монгол хэлэн дээрэ. 6000 хэһэг […]ражтай. Сэн 2 түх. 30 мүнгэтэ.

А. П. Киселёв. «Алгебра», 1-[…] часть, долоон жэлэй ба дунда һ[…]гуулиин 6—7-дохи классуудта […]хэ ном. Бурят-монгол хэлэн д[…] Тиражнь 5000 хэһэг. Сэн 1 түх[…]

В. А. Тетиорёв. «Ботаника», […]лоон жэлэй ба дунда һургуу[…] 5—6-дахи классуудта үзэхэ […] Бурят-монгол хэлэн дээрэ. Тира[…] 5000 хэһэг. Сэн 4 түх. 30 мүнгэ[…]

Гашейнхидэй үүсхэлые халуунаар дэмжэбэ

(Иволгын аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр М. Д. Цыреновэй хөөрөөнһөө)

Мухаршэбэрэй аймагай Гашейн МТС-эй механизаторнуудай ба тэндэхи колхознигуудай хандалгые манай аймагай механизаторнууд болон колхознигууд халуунаар дэмжэбэ. Тус хандалгые хаа хаанагүй зүбшэн хэлсэжэ, энэ хүдэлмэридэ гансашье механизаторнууд ба колхознигууд бэшэ, мүн аймагай хүдэлмэришэд болон албахаагшад тон олоороо элсүүлэгдэбэ.

Колхозуудта туһалха зорилгоор аймагай 10 гаран предприятинууд, эмхи зургаануудай коллективүүд тус бүридөө 100—100 тонно силосэй багтаха шулуун ханатай траншейнүүдые колхозой материалаар барижа үгэхэ гэжэ шиидээд, ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байна. Эдеэ хоолой комбинат, МВД гэй отделени хоёрой коллектив Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо, аймгүйсэдкомой коллектив—Сталинай нэрэмжэтэ, партиин айкомой коллектив—17 партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта 100—100 тонно силосэй траншейн шорой малтаха хүдэлмэриие дүүргээд, барилгын модо, шулуу болон бусад материалнуудые бэлэдхэжэ байна.

Үнэндөө эдэ коллективүүд колхозуудта сэгнэшэгүй ехэ туһа хүргэнэ гээшэ. Жэшээлбэл, аймгүйсэдкомой коллектив Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо траншей хэхэдээ 204 кубометр шорой гараараа малтажа хаяа. Тэрээнһээ гадна, тус траншейн ханада 50—60 кубометр шулуун, 30-аад кубометр элһэн, 8 тонно цемент, хэдэн кубометр модон хэрэгтэй болохо юм. Эдэ бүхы материалнуудые һаяын үдэрнүүдтэ түхеэржэ, 100 тонный траншей гүйсэд бэлэн болгохоор хараалагдана. Эндэ коммунальна ажахын таһагые даагша нүхэр Бурлаков түрүүтэй хүдэлмэришэд В. Мергинев, А. Воеводин, А. Данзанов, И. Щербаков болон бусад ажалай эрхим һайн жэшээ харуулна.

Тиихэдэ, аймагай финансова таһагай ба банкын хүдэлмэрилэгшэдэй коллективүүд «Коминтерн» колхоздо, Иволгын дунда һургуулиин һурагшад ба һургагшад, мүн аймагай арадай гэгээрэлэй таһагай коллектив —Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо, Улан-Удэ городһоо Областной больницын ба Ой модоной промышленностиин министерствын УРС-ын коллективүүд — «Коммунизм» колхоздо тус бүридөө 100 — 100 тонно силосэй багтаха траншейнүүдэй нүхэ ойрохон зуура малтажа дүүргээд, мүнөө тэрэнэй ханануудые хэхэ материал бэлэдхэжэ байна. Хэлхеэ холбооной Бурят-Монголой Управлениин, Улан-Удын пожарна охранын коллективүүд мүн һайнаар ажаллана.

Энэ шухала хэрэгые амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ сомоной, сельскэ Соведүүд ехэхэн үүргые дүүргэжэ, нютагай эмхи зургаануудай албахаагшад болон бүхы үргэн ниитэ ажалшадые силоснэ барилгын хүдэлмэридэ элсүүлнэ. Оронгын, Иволгын, Гурульбын сомоной, сельскэ Соведүүд силоснэ барилга тухай асуудалые гүйсэдкомой заседани болон Соведэй сесси дээрэ зүбшэн хэлсэһэн байна.

1955 ондо 10 мянган тонно силосэй багтаха траншейнүүдые шэнээр бариха түсэбтэй аад, мүнөө 7 мянга шахуу тонно силосэй траншейн нүхэн малтагдаад байна. Мүн 600-гаад кубометр модон, 2000 шахуу кубометр шулуун бэлэдхэгдэжэ, барилгынгаа газарта асарагданхай.

Гэхэтэй хамта, силоснэ барилганудые хурдан темпээр ябуулжа, үбһэ хуряалгын эхилхэһээ урид дүүргэхэ хэрэгтэ ехэхэн дутагдалнууд бии. Зарим эмхи зургаанууд болон предприятинууд силоснэ барилга хэхэ гэжэ колхозуудые шефтээ абаад, мүнөөшье болотор өөдтэй юумэ хээдүй байна. Жэшээнь, Саянтын МТС ВСЖД-гэй 15-дахи дистанци хоёрой коллективүүд «Улаан Оронго» колхоздо 100 тонно багтаха силоснэ траншей малтаха ёһотой аад, мүнөө хүрэтэр юушье хээдүй байһаар. Тиихэдэ, Сэлэнгын леспромхоз, «Таёжник» гэжэ олзоборилгын артель, Шулуутын завод, түмэр замай Гансурино станциин коллективүүд 100—100 тонный траншейнүүдые хэхэ аад, баһал энэ шухала хэрэгые тоодоггүй заншалтай.

Гадна, барилгын материалнууд, модо шулуу зөөхэ гэхэдэ бензинээр дутанабди. «Бурмонкоопсоюз» силоснэ барилгануудые цементээр хангаха ёһотой аад, ходо таһалдуулна, нигэжэ барилгын хүдэлмэриие ехээр һаатуулна.

Кукуруза тухай выставкэ

Хизаар ороноо шэнжэлэлгын республиканска музей «Кукуруза ехээр тарижа ургуулдаг болоё» гэһэн темээр нүүдэл выставкэ эмхидхэбэ. Энэ выставкэ республикын бүхы шахуу аймагуудаар ябаха юм. Энэ һарын эхеэр выставкэ Тарбагатайн аймаг ошоһон байна. Тиин тэндэ хүдөө ажахын түрүүшүүлэй ба культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөндэ суглараhшад энэ выставкые ехэ һонирхолтойгоор хараа.

Кукуруза хаа хаанагүй ургуулагдана гэжэ Советскэ Союзай ехэ карта дээрэ выставкэ харуулна. 1953 ондо орон доторнай 3,5 миллион гектар кукуруза тариграһан байгаа һаа, 1960 ондо 28 миллион гектар таригдаха юм гэжэ эндэ хэлэгдэнэ.

Мүн Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой кукуруза ургуулгын дүй дүршэл тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэнэ. Өөрынгөө туршалгын поли дээрэ кукуруза ургуулжа байһан Кударын аймагай Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Г. Д. Пепеляев нэгэ фотозураг дээрэ харуулагдана.

Кукурузын ашаг ехэтэй культура байһан тухай, тэрэнһээ ямар зүйлэй, хэды шэнээн хэмжээнэй продукци абажа болохо байһан тухай выставкэ дэлгэрэнгыгээр харуулан ойлгуулха байна.

Г. Петухов.

...ухаршэбэрэй аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хонидой нооhо хайшалалга ...тулэг дундаа ябажа байна. Эндэ зуhаг хонин бүриhөө дунда зэргээр 2 кило... 500 грамм нооhон хайшалагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозница А. К. Овчинникова hайнаар хүдэлжэ, хонидые ...ээр хайшална.

А. Мантаевай фото.

...ооhо хайшалалгые эмхитэйгээр үнгэргэхэбди

...ай колхозой ажахыда хони ...рилгэ ехэ hуури эзэлдэг бай... хонидой тоо толгойе олошоруул..., үүлтэрыень hайжаруулhанай ... нарин, нарибтар нооhо гү... тушаажа ба худалдажа, бидэ... 1954 ондо 900 мянга шахуу тү... ...эй олзо доход абаhан байна. Мүнөө жэлдэ хонидhоо бүри ...ход абаха ёhотойбди. Юундэб ..., хонидһай үнгэрэгшэ жэлэй... 3500 толгойгоор олошороо. ...ооhо хайшалалга нёдондоной... 10 шахуу процентээр дээшэ... ...дэхэ гэжэ тухайлагдана. Хони ...рилгэ олзо доход ехээр үгэ... ...жэ манай колхознигууд мэдэ... ...онхой. Тиимэhээ бидэнэр хо... эдеэлүүлгэ ба харууhалга ...руулжа, нооhыень ехэдхэхэ, ...жуулха, гээнгүйгөөр хайшал... ...баха гэжэ оролдонобди. Ма... колхоз хонидой нооhо хайша... ...е эмхитэйгээр үнгэргэхэ хэм... ...үүдые абаа. Бидэнэр мүнөө ...амтадаа 16035 толгой хони ...алха байнабди. Тиимэhээ энэ ...мэридэ электроагрегадуудые ...лэжэ, богони болзор соо бүхы ...йнгоо нооhо хайшалха гэжэ ...лаабди. Мүнөө Куйтунска ...эй агрегадууд 4 газарта тодхогдонхой. Тэндэнь элдэб түхеэрэлтэнүүд бэлэн боложо, hаядаа ашаглалгада орохонь. Эдэ агрегадуудай хүсөөр бүхы хонидоо 10—12 үдэрэй туршада хайшалхабди. Тиимэhээ энэ хүдэлмэри июниин 10-hаа эхилээд, 20—22 болотор дүүргэгдэхэ ёhотой. Нооhо хайшалалга дээрэ хамтадаа 100 шахуу хүн хүдэлмэрилхэ байна. Эдэнэй олонхинь хони харууhалгада хүдэлhэн, дүй дүршэлтэй хүнүүд юм. Мүнөө агрегат бүхэнэй хайшалагшад, классировщигууд, нооhо тушаажа абаха, багажа зэмсэгүүдые заhабарилха хүнүүд hуури hууридаа табигданхай.

Мүн нооhые түргэн зөөжэ, гүрэндэ тушааха гээшэ ехэ хүдэлмэри болоно. Энээнние hайнаар эмхидхэхэ зорилгоор 5 автомашина табигдаба. Һаядаа хайшалагдаха хонидые колхозой хониной фермэ ба отарануудые даагшанар илгажа, бэлэдхэжэ эхилэнхэй. Мүн зарим отаруудта хонидые түүбэрилэн хайшалжа захалаабди. Энэ хүдэлмэриие эмхитэйгээр үнгэргэхэ ёhотойбди.

Ленхо Гармаев, Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшын орлогшо.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ YНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺYYЛЭЭР

„Кино hайнаар харуулдаг болохо"

Иимэ гаршагтайгаар манай газетын майн 28-най номерто ажалшадай бэшэгүүдэй шэнжэлэл толилогдоhон байгаа. Түнхэнэй, Хэжэнгын, Бичурын, Торийн, Курумканай, Мухаршэбэрэй ба Яруунын аймагуудай зарим колхозууд болон тосхонуудта кино муугаар харуулагдана гэжэ тэрэ шэнжэлэл соо хэлэгдээ hэн.

Дээрэ дурсагдаhан аймагуудта кино харуулгые hайжаруулха талаар зохихо хэмжээнэй абтажа байhан тухай манай редакцида БМАССР-эй Культурын министрые орлогшо нүхэр Баханов мэдээсэбэ. Түнхэнэй аймаг дотор культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин ба кино харуулгын байдал тухай асуудал БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэhэн байна. Тус аймагай ажалшадта кино харуулгые hайжаруулхын тула шэнэ автомашина үгтэбэ. Мүн малажалай фермэ, гүүртэнүүдтэ, культбазануудта кино саг соонь харуулхын тула Хэжэнгын аймсоведэй гүйсэдкомой культурын таhагта шэнэ автомашина үгтөө. Бичурын, Мухаршэбэрэй аймагуудта киномеханигуудай, мотористнуудай кустовой семинарнууд үнгэргэгдэhэн байна. Ажалшадта кино саг соонь харуулдаг болохо, колхоз, хүдөө тосхон бүхэндэ hарадаа 4—5 дахинhаа үсөөн бэшэ дахин кино харуулжа байха гэжэ аймсоведүүдэй гүйсэдкомуудай культурын таhагуудые даагшанарта дурадхагдаба.

„Байра байдалыень hайжаруулха"

Полевой хүдэлмэринүүдтэ ябажа байгаа колхознигууд болон механизаторнуудта ажаhуудалай ба культурна hайн услови байгуулха хэрэгтэ Иволгын аймагай «1-ое Мая», «Коминтерн» колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд зохихо анхарал хандуулнагүй гэжэ дээрэ дурсагдаhан гаршагтайгаар манай газетын майн 17-ной номерто толилогдоhон бэшэг соо хэлэгдээ hэн.

Заагдаhан баримтанууд булта зүб байба. Колхознигууд болон тракторна бригадануудай хүдэлмэрилэгшэдтэ ажаhуудалай ба культурна hайн услови байгуулха тухай асуудал Иволгын аймсоведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, колхознигууд ба механизаторнуудай байра байдалые hайжаруулха, кино саг соонь харуулха, газетэ, журналнуудые хожомдуулангүйгөөр хүргэхэ, полевой стануудые hайнаар түхеэрхэ талаар зохихо хэмжээ абтаба. Энээн тухай манай редакцида Иволгын аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Цыренов мэдээсэhэн байна.

Доржи Банзаровай зохёолнууд сооxи хэлэ бэшэгэй асуудалнууд

Арадай дундаhаа урган гараhан эрдэмтэ Доржи Банзаров бүхы наhан соогоо арад зонhоо таhарангүй, тэрээнтэй бата холбоотой ябаа. Тэрэ хадаа хаан шэрээтэндэ, мүн официальна наукада харша үзэл бодолтой байгаа. Академик И. Я. Шмидттэй ба хаанда шүтэдэг бусад эрдэмтэдтэй нэгэ замаар ябажа шадахагүй байhан юм.

Тиибэшье, П. С. Савельев, В. В. Григорьев, О. М. Ковалевский, А. А. Бобровников болон бусад түрүү эрдэмтэдтэй нягта холбоотой, бата хани барисаатай байhан юм. Тэдэнэр адлирхуу үзэл бодол баримталдаг байгаа. Эдээнhээ боложо тэдэнэй хани барисаан бэхижэдэг hэн. Д. Банзаровай гүрүү үзэл бодолтой байhан тухайда тэрэнэй бүхы зохёолнууд гэршэлнэ. Бурядай түрүүшын эрдэмтын hонирхон шэнжэлдэг юумэниинь угаа олон байгаа. Тэрэ хадаа хэлэ бэшэг, литература, арадай аман зохёол, мүн түүхэ шэнжэлдэг hэн. Өөрынгөө тусхай hанамжа мэдүүлхые эрмэлзэн, эдэ бүхы асуудалнуудаар шэнэ харгы гаргаа. Энэ талаар харахада, тэрээнэй хэлэ бэшэг тухай бэшэhэн зохёолнуудынь hонирхолтой юм.

Хэлэнэй онсо тусхай байдал хадаа тэрээнэй грамматическа байгуулалтаар ба үгын гол баялигаарнь тодорхойлогдодог гэжэ мүнөө ямаршье hэжэггүй болоо. Үнгэрhэн зуун жэлдэ олохон эрдэмтэд энэ баталалгые ойлгодоггүй, хэлэнэй хүгжэлгын үнэн бодото хуули ёhонуудые тодорхойлжо шададаггүй байгаа. А. Поповой грамматика тушаа Д. Банзаровай бэшэhэн рецензи уншахада бурядай түрүүшын эрдэмтэ шэнжэлэгдэжэ байhан хэлэнэй грамматическа байгуулалтые hанаанhаа абан гү, али ондоо хэлэнэй нормонууд cooho абан тайлбарилжа болохогүй, харин тэрэ хэлэнэй хүгжэлтын хуули ёhонуудые шэнжэлэн тайлбарилха ёhотой гэжэ ойлгодог байгаа. Тиимэ болохолоороо, Д. Банзаров хэлэ бэшэг шэнжэлхэдээ субъективизмые буруушаадаг байгаа.

Гэхэтэй хамта, научна ба hуралсалай грамматикануудай хоорондо ехэ илгаа бии гэжэ Д. Банзаров мэдэдэг hэн. Европеец-hурагшын хэрэглэжэ дадаhан грамматическа терминологиие ба категоринуудые hуралсалай грамматикада хэрэглэжэ болохо юм гэжэ тэрэ тоолобо.

Тэрэл рецензи соогоо Д. Банзаров монгол хэлэнүүд тухай тезисые Монголые шудалалгын түүхэ соо түрүүшээр табиба. Д. Банзаровай ажаhуужа байhан үедэ, мүн удаадахишье сагтань гансахан бэшэгэй хэлые ёhотой хэлэн гэжэ тоолодог, тиихэдэ хара хэлые, тэрэнэй диалектнүүд гэжэ сонсходог байhан ушарhаань, энээниие тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Урда сагта Д. Банзаровай энэ тезис хүгжөөгдөөгүй. Элдэб янзын монгол угсаатанай хэлэнүүд хуушанай бэшэгэй хэлэнэй диалектнүүд бэшэ, харин бэеэ даанхай тусгаар хэлэнүүд мүн гэжэ эрдэмтэд имагтал советскэ саг үедэ тодорхойлоо.

Чингисэй шулуун дээрэхи бэшэгые тайлбарилгада зорюулагдаhан зохёол соогоо Д. Банзаров хадаа монгол үгэнүүд хубилдаггүй тус тус хубинуудhаа бүридэнэ, тэдэнэй али алиниинь өөрынгөө тусхай үүргэ дүүргэнэ гэжэ хэлэнэ. Үгэ бүхэнэй түрүүшын үе үгын үндэhэн болоно, тиихэдэ удаадахи үенүүдынь үгые бии болголгодо ба үгые хубилалгада зорюулагдана.

Үгэнүүдэй байгуулалта тухай Д. Банзаровай эдэ hанамжанууд хадаа монгол хэлэнүүдэй агглютинативна байhан тухай мүнөө үеын hургаалтай бүрин тааралдана.

«Дунда Азиин хоёр алфавит тухай» Д. Банзаровай зохёол үнгэрhэн зуун жэлэй наукада ехэхэн нэмэри болобо. Уйгур ба дүрбэлжэн үзэг бэшэг хадаа хоорондоо тад ондоо хоёр алфавит гээшэ гэжэ статьягай автор арсалтагүй баримтануудаар баталан харуулаа. Мүнөө энэ талаар ямаршье hэжэг мэргэжэлтэдтэ түрэнэгүй. Гэбэшье, Д. Банзаровай үедэ энэ үзэл бодол бүрин тодорхой бэшэ байгаа. Монголоор бэшэгдэhэн, лаблагдаагүй баримтын үндэhөөр И. Я. Шмидт уйгур алфавидые дүрбэлжэн үзэг бэшэгтэй адлидхаhан юм. Д. Банзаровай статья монгол хэлэ бэшэгэй энэ асуудалые бүрин тодорхой болгохо зорилготой байба.

Үнгэрэгшэ зуун жэлдэ хэлые метафизическээр шэнжэлдэг hэн. Хүгжэдэггүй, ганса газартаа байдаг гэжэ тэрэниие харадаг байгаа. Хэлэн болбол саг үргэлжэ хүгжэжэ байдаг амиды организм гээшэ гэжэ Д. Банзаров ойлгобо. Жэшээлхэдэ, Чингисэй шулуун дээрэхи бэшэгые «мүнөө сагай үгэнүүдээр» оршуулhанайнь түлөө академик И. Я. Шмидтые тэрэ зэмэлбэ. Тохтамыш хаанай зарлиг бэшэгтэхи монгол үгэнүүд тухай зохёол соогоо Д. Банзаров иигэжэ сэхэ хэлэнэ: «XIV зуун жэлэй памятник заабол мүнөө үеын татар хэлэнтэй адли байха hэн гэжэ hанаха гээшэ тэрэ үеhөө хойшо олониитын ажабайдалда нилээд ехэ шэнэдхэн хубилалта болоhые, ажаhуужа үргэлжэлhөөр байhан арадай хэлэндэ ямаршье хубилалтын болоhые буруушааха, мүн эртэ урдын сагые мүнөө сагтай адляар hанаhан удхатай болоно».

Монгол, Чингис, Эргене-хон, ойрат гэхэ мэтын үгэнүүдэй уг гарбалда зорюулагдаhан Д. Банзаровай зохёолнууд соо хэлэнэй асуудалнуудта түүхын хараа бодолтойгоор хандагдана. Эдэ бүхы зохёолнууд соогоо эрдэмтэ хадаа дээрэ дурсагдаhан үгэнүүдые тэрэ үедэ бүрин таарамжатайгаар тайлбарилна. Гэбэшье, мүнөө үеын эрдэмтэд саашадаа эдэ үгэнүүдые ондоогоор тайлбарилжа болохо юм. Тусгаарлабал, бөө удагануудай нэгэ бурханайнь нэрээр Чингис өөрыгөө нэрлээ бэшэ, харин Чингисэй мэдээжэ болоhоной шалтагаанаар бөөнэр хадаа нэрээрнь шэнэ бурхантай болоо гэhэн багсаамжалга бии байна. Монгол, ойрат гэхэ мэтын үгэнүүдэй бии болоhон тухай арсалдаан гарана.

Тиибэшье, энэ талаар Д. Банзаровай тайлбарилгын тодорхой бэшэ байhанда анхаралаа хандуулна бэшэбди. Ушарынь, энэ асуудал гол шухала бэшэ юм. Шэнжэлжэ байhан материалдаа шэнжэлэгшын яажа хандаhаниинь гол зүйл болоно бшуу. Гансахан лингвистикын хэмжээгээр хизаарлангүй, эрдэмтэ түүхын ехэ материалые баримталан, өөрынгөө тайлбарилга хэнэ. Ондоогоор хэлэхэдэ, хэлэнэй ба тэрэ хэлээр хэлэгшын түүхын хоорондохи холбоое харуулха гэhэн эрмэлзэлгэ Д. Банзаровай зохёолнууд соо бии юм. Энэ хадаа марксистско-ленинскэ языкознаниин гол шухала асуудалнуудай нэгэниинь мүн гэжэ мүнөө мэдэрэгдэнэ.

Д. Банзаров монголшо байхаhаа гадна алтаист байhан юм. Тэрэнэй арсалтагүй габьяань юун байгааб гэхэдэ, зуу гаран жэлэй урда тээ алтаистикын үндэhэ hууринуудые эгээн түрүүшээр бии болгоhон эрдэмтэдэй нэгэниинь байгаа. Оюун бэлигтэ бурят эрдэмтэ хадаа алтайн хэлэнүүдэй бүлэгтэ монгол хэлэндэл адляар хамаадалаг тюркскэ ба тунгус-манжа хэлэнүүдые шэнжэлбэ. Бөөнэр гэжэ үгын манжа-тунгус уг гарбалтай байhаниие тэрэ тодорхойлоо. Теэд, энэ үгэ манай зарим словарьнууд соо монгол үгэ гэжэ мүнөө хүрэтэр хэлэгдэдэг байна.

Тохтамыш хаанай зарлиг бэшэгтэ байhан монгол үгэнүүдые Д. Банзаров шэнжэлбэ. Гансахан монгол гү, али гансахан тюркскэ хэлэнүүдтэ хамаатай юм гэжэ хэлэжэ болохогүй угаа олон үгэнүүдые тэрэ олобо. Хэлэнэй энэ хоёр бүлэгэй түрэл байhаниие энэ баримта харуулаа.

Тиимэ болоходоо, түүхын материалнуудай үндэhөөр Д. Банзаровай лингвистическэ зохёолнууд соо хэлэн шэнжэлэгдэнэ. Хэлэн удаа дараалан хубилдаг, хүгжэдэг юм гэжэ тэрэ тоолодог байгаа. Түүхэтэ хүгжэлтын үндэhөөр, тэрэ хадаа научна ехэ нээлтэнүүдые хэхэ, хэлэн тухай наукые хүгжөөхэ, ородой эрдэмтэдэй түрүү зэргэдэ ябаха аргатай байhан юм. Тюркскэ болон манжа-тунгус хэлэнүүдые шэнжэлэлгэ Д. Банзаровай зохёолнуудай амжалтада ехээр туhалаа. Эдэ бүгэдэ юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, түрүүшын бурят эрдэмтэ языкознанидахи сасуулалгын-түүхэтэ методые эрид шууд баримталба.

Хэлэн тухай Д. Банзаровай бэшэhэн, манда мэдээжэ болоhон бүхы зохёолнууд хадаа түрүүшын бурят эрдэмтын hайн hургаалтай, баян бэлиг шадабаритай лингвист байhаниие лабтайгаар гэршэлнэ. Банзаровhаа хойшо зуун жэл үнгэрөө. Гэбэшье, лингвист байhанаараа, тэрэ хадаа манай үеын эрдэмтэ шэнгеэр харагдана. Мүнөөнэй олохон лингвистнүүд тэрэнэй лингвистическэ зохёолнуудта hэжэггүйгөөр зүбшөөжэ шадаха байгаа.

Г. МИХАЙЛОВ.

1955 ондо кукурузын буурсагуудые силос болгон дараха тухай

...ые концентрированнэ ба шэ... тэжээлээр хангаха хэрэгтэ ку...ын ехэ үүргэ дүүргэхэ байhа... хараадаа абажа, КПСС-эй ...й январска Пленум хадаа энэ ...урые ехээр таридаг болохо зо... табяа.

...урузын хүсэд hайнаар эдеэшэ... нютагуудта hүн эдеэ татажа ... буурсагуудыень силос болгон ..., hайнаар хадагалжа болохо. ...й урда районуудта кукурузын хубиие эдеэшэжэ байха... хуряахада дээрэ. Энээнэй ... колхозууд болон совхозууд ... болгон дарагдаhан хүсэд хү... концентрированнэ ба шэмэтэ ... абаха байна.

...аан, шиг нойто ехэтэй зарим ...уудта кукурузын эдеэшэнтэ... ...урсагууд ба эшэ намаануу... силос болгон дарахада жэл... ...эр дахин ургаса хуряаха, тии...алда, шубуудтаа хүсэд хүрэхэ ... бэлэдхэхэ арга олгогдохо ...

...эшэнтэжэ байха үедэнь силос ... дарагдаhан кукурузын 100 ...рамм бүхэндэ тэжээлэй 35—40 ... байдаг юм. Зүбөөр силос ... дарагдаhан эдеэшэнтэhэн ...агуудые гахай, шубуунуудта ...хэдэ кукурузын хүсэд эдеэшэ...роосонуудhаа дутадаггүй.

...рсагуудаар дарагдаhан hайн ...абахын тулада силос даралгын ...ые наринаар сахиха хэрэгтэй.

СИЛОС ДАРАХА ...РСАГУУДЫЕ ХУРЯАЛГА

...ос болгожо дарагдаха буурса... эдеэшэжэ байха үедэнь ...ка абаха хэрэгтэй.

...урузын хүсэд hайнаар эдеэшэ... нютагуудта буурсагуудыешье, ...маануудыешье хюруугай унаhаа урид хуряажа абаха шухала.

Оронoй урда зүгэй районуудта силос болгон дарагдаха буурсагуудые оройтуулангүй хуряажа абаха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, кукурузын буурсагуудые хүсэд hайнаар эдеэшүүлжэрхихэдэ шэмэ шүүhээ гээдэг, мүн тэрэшэлэн эшэ намаануудынь хатажа, шэмэ багатай болодог байна.

Урда районуудта эдеэшэжэ байhан буурсагуудые силос болгожо дарахын тулада «КУ-2» гэжэ комбайнаар, тэрэнэй үгы байгаа hаань, гараар хуряажа болохо. Эдеэшэжэ байhан буурсагуудые эшэ намаануудhаань аминдань механизмын хүсөөр хуряадаг болохын тулада, КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолой ёhоор, мүнөө тусхай комбайн бии болгогдожо байна.

Хүсэд эдеэшээгүй буурсагууд кукурузын эшэнүүдэй сабшагдахын урда тээ гараар хуряагдадаг юм. Кукурузын эшэнүүдые түрүүн сабшажа, нэгэ газарта суглуулаад, буурсагуудыень хуряажа яашье болохогүй. Юуб гэхэдэ, сабшагдаад нэгэ газарта обоолэгдоhон кукурузын эшэ намаанууд ехээр халажа, үшөө хуряагдаагүй буурсагууд тэндээ бурьтадаг, гутадаг байна. Поли дээрэhээ таhалжа абтаhан гү, али комбайнаар хуряагдаhан буурсагуудые зөөхын тулада тарилгын дундуур тэргэ, машинануудай ябаха харгы гаргажа, кукурузын эшэнүүдые сабшаха хэрэгтэй. Буурсагуудые хуряажа абамсаараа силоснэ барилгануудта зөөжэ, силос болгон дараха шухала.

Буурсагууд богонихон болзорто силос болгон дарагдадаг. Тиимэhээ поли дээрэ буурсагуудые хуряалгада хүдэлмэришэд болон мори унаа хүсэд олоор табиха хэрэгтэй.

Буурсагуудыень хуряажа абамсаараа кукурузын ногоон эшэ намаануудые сабшажа, силос болгон дарагдадаг.

БУУРСАГУУДЫЕ ХАДАГАЛХА СИЛОСНЭ БАРИЛГАНУУД ТУХАЙ

Силос болгон дарагдаhан буурсагууд ороохото үнэтэ культура гэжэ тоологдодог. Буурсагуудые дарахын тулада силоснэ барилгануудые саг болзортонь зүбөөр, уhа, агаар орохогүйгөөр ханалан бариха хэрэгтэй. Силоснэ барилгануудые барихадаа хаанаhаа али тухай ургасын абтаха байhаниие, хэды саг соо нэгэ түхеэрэлтэ гү, али траншей дүүргэхэ байhанаа харалсаха шухала. Силостэ оруулагдаха эшэ намаануудай халажа гутахагүйн, тиигэжэ шэмэтэ бодосуудаа гээхэгүйнь тулада нэгэ түхеэрэлтэ соо нэгэ — хоёр үдэр соо силос даража дүүргэхэ хэрэгтэй. Тиимэhээ кукурузын буурсагуудые дараха барилгануудые дан ехээр хэhэнэй хэрэггүй. Тус тустаа 15—25 тонно орохо хэдэн таhалгануудтай залгаа траншейнүүдые барихада дээрэ. Энээнэй ашаар траншейн нэгэ таhалга богони болзорто силос даража дүүргээд, нүгөөдэдэнь орохо арга олгогдодог байна.

Нэгэ хушалтатай байхаар хэдэн түхэреэн нүхэнүүдые нэгэ гү, али хоёр рядтайгаар дүтэ дүтэхэн малтажа болохо. Траншей болон нүхэнүүдые хирпиисээр гү, али шулуугаар ханалаад, цементээр жэлэхэ хэрэгтэй.

Зарим колхозууд модоор ханалагдаhан нүхэнүүд болон траншейнүүдтэ силос даража байдаг. Энэ ушарта нүхэнүүдэй гү, али траншейн газар хана, модон хана хоёройнь хоорондо 20—25 сантиметр зай орхижо, зөөлэхэн нойтон шабараар шэглэжэ, дүүргэхэ хэрэгтэй. Мүн тэрэшэлэн энэ тухай зайтайгаар нүхэ гү, али траншейн оёорто шабар сохижо, тэгшэлхэ хэрэгтэй. Энэ юундэ тиигдэнэб гэхэдэ, дороhоонь уhан гаража болохо байна. Силос дараха траншейе 2,5—3,5 метр хараатай гүнзэгытэйгөөр, мүн лэ 2,5—3,5 метрhээ бага бэшэ үргэнтэй ба утатайгаар хэхэ хэрэгтэй.

Силос дараха траншейн гү, али нүхэнэй оёор газар дорохи уhанhаа яабашье 0,5 метр дээгүүр гараха ёhотой. Силоснэ траншейнүүд дээрэ хушалта хэхэдэ hайн байдаг. Нэгэ барилга соо хэды шэнээн силосэй дарагдаха байhаниие тодорхойлходоо кубическа метр бүхэндэ 800 килограмм хэршэгдэhэн силосэй ородог байhаниие хараадаа абаха хэрэгтэй.

БУУРСАГУУДЫЕ ХАЙШАН ГЭЖЭ СИЛОС БОЛГОН ДАРАХА ТУХАЙ

Буурсагууд кукурузын эшэ намаануудтал, али hайнаар дарагдадаг бусад тэжээлнүүдтэл адляар силос болгон дарагдадаг байна. Түрүүн буурсагуудые халиhануудтайнь хамта хэршээд, силоснэ барилга соо шангаар даража хэдэг, удаань агаар орохогүйгөөр хушагдадаг юм.

Һүн эдеэтэй боложо байhан буурсагууд 65—72 процент шингтэй, сахар ехэтэй байдаг тула түргэнөөр эhэдэг байна. Тиигэжэ hайнаар эhэhэн силос соо тэжээл муудуулха, бурьтуулха бактеринүүд үдэхэ аргагүй болодог юм. Энээнэй ашаар hүн эдеэтэй байхадань дарагдаhан буурсагуудые мал, гахай, шубуунууд ехэ дуратайгаар эдидэг байна.

Гахайнуудта эдюулхын тулада силос болгон дарагдаха буурсагуудые «РКС-12,0» гэжэ силос хэршэдэг машинаар гү, али «РСС-6,0» ба «РСБ-3,5» гэжэ солоомо болон силос хэршэдэг машинануудаар, мүн «ИК-3» гэжэ элдэб тэжээл хэршэдэг машинаар жэжэ болгодог. Солоомо болон силос хэршэдэг машинануудые хэрэглэхэдээ эгээ ехэ абасаарнь табиха, хутагануудыень hайнаар хурсадаха хэрэгтэй. Хутаганууд болон хэршэдэг пластинкануудай хоорондохи зай 0,5 миллиметрhээ ехэ байха ёhогүй.

Кукурузын буурсагууд жэжээр лэ хэршэгдэhэн байгаа hаа hайн силос болодог. Энээнэй тулада силос хэршэдэг «РКС-12,0» гэжэ, «РСС-6,0» гэжэ солоомо, силос хэршэдэг машинануудые зохёон тааруулжа табяа хада үшөө hайн байдаг. Кукурузын буурсагуудые хэршэхын тулада «ДКУ-1,2» гэжэ универсальна машиные тааруулан заhабарилжа болохо.

Үдэр бүхэндэ нэгэ нүхэн соо гү, али траншей соо кукурузын буурсагуудые 1,5—2 метр зузаантайгаар даража байха хэрэгтэй. Урда хэлэгдэhэнэй ёhоор нэгэ нүхэн гү, али траншей нэгэ—хоёр үдэрhөө удаан бэшэ болзор соо дүүргэгдэжэ байха.

Силос даража байхадаа ходо шэглэжэ, илангаяа ханануудайнь захаар, углуунуудтань шангаар шэглэжэ байха хэрэгтэй.

1954 ондо зарим колхозууд силос дарахадаа энэ хүдэлмэриие саг болзортонь, шанар hайнтайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ анхаралаа балай хандуулдаггүй байгаа. Энэ ушарhаа боложо силос муу шанартайгаар дарагдаад, мал муугаар, дурата дурагүйгөөр эдидэг hэн.

Траншейн таhалгануудые гү, али нэгэ нүхэ дүүргээд, hайнаар шэглэhэнэйнгээ hүүлдэ кукурузын буурсагуудые дахин обойтор хэдэг байна. Нэмэжэ хэгдэhэн кукурузын буурсагууд нүхэн дээрээ 80—120 сантиметр обойтороо хэгдэхэ ёhотой. Тиигэhэнэйнгээ hүүлдэ силосэй нүхые гү, али траншейе агаар орохогүйгөөр хушаха хэрэгтэй.

1954 ондо зарим колхозууд тусхай түхеэрэгдэhэн силоснэ барилганuудгүй, мүн машинануудай дутамаг байhан дээрэhээ кукурузын эдеэшэнтэhэн буурсагуудые тэрэ зандань силос болгон дараhан байгаа. Силоснэ нүхэнэй оёорто кукурузын хэршэгдэhэн эшэ намаануудые 30 сантиметр зузаантайгаар хээд, дээрэhээнь 15—20 сантиметр зузаантайгаар буурсагуудые шэглэжэ хэдэг, тиигээд мүн хэршэгдэhэн эшэ намаануудые 30 сантиметр зузаантайгаар даруулжа хэдэг байгаа. Тиигэжэ хоорондонь хэршэгдэhэн эшэ намаанууд хэгдэжэ, кукурузын буурсагууд хэршэгдэнгүйгөөр дарагдадаг байба. Эгээн hүүлдэ хэршэгдэнгүй дарагдаhан буурсагуудайнь дээгүүр 1—1,5 метр зузаантайгаар эшэ намаанууд хэгдэжэ, хушагдадаг байhан юм.

СИЛОС БОЛГОГДОЖО ДАРАГДАҺАН БУУРСАГУУДЫЕ ХУШАХА ТУХАЙ

Буурсагуудаар дарагдаhан силосэй тон шэмэ hайнтай байhаниие хараадаа абалсажа, саашадаа хадагалжа байха хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулха шухала. Силосэй нүхые ногоон эшэ намаануудаар даража дүүргэhэнэйнгээ hүүлдэ зөөлэхэн шабар 10—15 сантиметр зузаантайгаар адхаад, дээгүүрнь 25—30 сантиметр зузаантай шоройгоор хушаха хэрэгтэй.

Тиигээд саашадаа силосэй нүхэнүүд гү, али траншейнүүдэй хушалтануудые саг үргэлжэ хаража байха, муудаа hаань, заhажа байха хэрэгтэй. Хүйтэржэ, хюруу унахын урда тээ минии солоомоор гү, али солоомоор гүрэгдэhэн хушалтануудаар хушаха шухала.

Бороодо угаагдахагүйнь, саhанда дарагдахагүйнь тулада силоснэ траншейнүүдые хушахада дээрэ байдаг. Силоснэ барилгануудые тойруулжа, уhанай урдажа байха канавануудмалтагдаха зэргэтэй.

СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын гахай, шубуу үсхэбэрилгын ба кукурузын талаар главна инспекци.

СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын хүдөө ажахын наукануудай главна управлени.

«Сельское хозяйство» гэжэ газетэдэ толилогдоhон статьяhаа.

„Хойто полюс-5" гэжэ урадхуул станци дээрэ

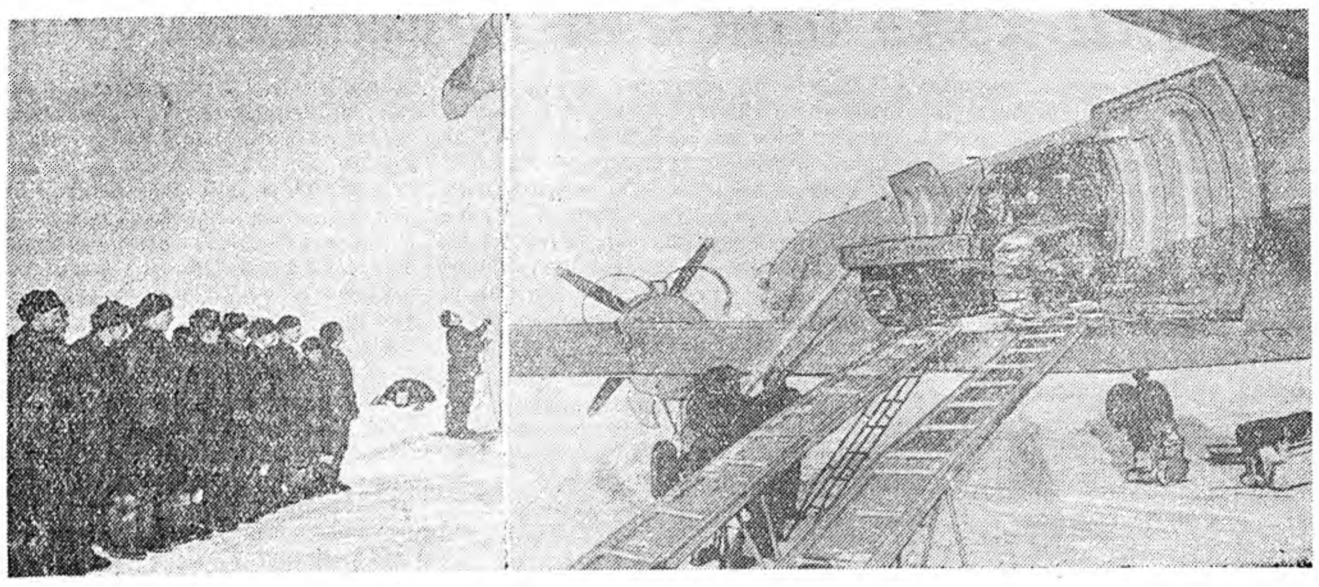

Апрель һарын һүүл багта Арктикын зүүн хубида «Хойто полюс-5» гэжэ урадхуул станци—урдажа байгаа мүльһэнтэй хамта ябалсажа байха научна шэнэ станци бии болгогдоһон байна. Олон жэлнүүдтэ ябажа байгаа саһаар хушагдаһан үргэлжэ хабтагай мүльһэн дээрэ хэдэхэн үдэр соо бүхэли городок бодошоһон байгаа. Эндэ Ехэ Газар дээрэһээ самолёдууд хүнүүдэй ажаһууха ба ажаллахада шухала хэрэгтэй зүйлнүүдые: майхангуудые, багахан гэрнүүдые, эдихэ юумэ, научна шэнжэлэлгэ хэжэ байхада хэрэгтэй элдэб янзын түхеэрэлтэнүүд болон приборнуудые асаржа үгөө.

«Хойто полюс-5» гэжэ станциин бии болгогдоһон газар полярна гол бассейнэй эгээл багаар шэнжэлэгдэһэн газарнуудай нэгэн юм. Тиимэһээ эндэхи байгаалиие шэнжэлэлгэ хадаа научна талаараа ехэ һонирхолтой байна.

Полярнигуудай түрүүшын хэдэн хүнүүдэй бууһан үдэр урдажа ябаа мүльһэнэй голынь хойто широтагай 82 градуста, зүүн долготагай 156 градус 13 минутада байһан юм. Мүнөө станциин байгааша тэрэ мүльһэн хойто зүг тээшээ урдажа, хэдэн тээшээ нугарһаар 200-гаад километр ошоод ябана.

Нэгэдэхи зураг дээрэ. «СП-5» гэжэ станциин начальник географическа наукануудай кандидат Н. А. Волков урадхуул лагериин нээгдэһэн үдэр СССР-эй Гүрэнэй туг үргэжэ байна.

Хоёрдохи зураг дээрэ. Самолёдһоо тракторай частьнуудые буулгалга.

Гурбадахи зураг дээрэ. Гидрологическа палатка соо гидрологууд—географическа наукануудай кандидат З. М. Гудкович (зүүн гарһаа), Н. П. Шестериков гэгшэд далайн оёор шэнжэлжэ байнад.

Дүрбэдэхи зураг дээрэ. Геофизик А. П. Селиванов вахтада.

ТАСС-эй фотохронико.

Сахарна свёклын тарилгада харууһа хэнэ

БИЧУРА. XIX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой сахарна свёклын тарилга нэгэ жэгдэ һайнаар ургажа эхилээ. Мүнөө жэлдэ тус колхозой свёклын 1000 гектар тарилга самолёдоор тооһотуулагдаха юм. Һаяын үдэрнүүдтэ сахарна свёклын тарилга тооһотуулагдажа эхилээ.

Гражданска агаарай флодой пилот нүхэр Табачин «ПО-2» гэжэ самолёдоор хоёр үдэр соо сахарна свёклын 210 гектар талмайда «ДДТ», гексохлоран гэжэ препарадуудаар тооһотуулаа.

Свёклын тарилгын хойноһоо харууһалгада сигнальщигуудаар колхозой гэшүүд Аксинья Перелыгина, Евдокия Разуваева, заправщигууд Мария Борисова, Прасковья Павлова, Феня Перелыгина гэгшэд эрхимээр хүдэлмэрилөө.

Сахарна свёклын ба кукурузын ургасые самолёдоор тооһотуулга аймагай бусадшье колхозуудта үнгэргэгдэхэ юм. **Б. Дымбрылов.**

Гахайһаа олон поршоонхо абахые оролдоно

Баргажанай аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой гахайшад Е. П. Кокорина, А. В. Кокорина гэгшэд эхэ гахайнуудые харадаг юм. Гахай бүхэнһөө олон поршоонхо абадаг, эмэ гахайнуудые илгажа тэжээдэг байна. Энэ хоёр гахайшан мүнөө жэлдэ гахай бүхэнһөө 19 поршоонхо абахаар шиидэнхэй. Тиин мүнөө эдэнэр хоёр зуугаад поршоонхо абаад байна.

Абтаһан поршоонхонууд һара хахад соо эхэтээ байлгагдаад таһалагдадаг юм. Энэ саг соо поршоонхонууд ондоо эдеэ эдижэ һурадаг. Тиигээд эхэнүүдыень амаруулад гээд, дахин ороондо оруулдаг юм. Эрэ поршоонхонуудые шахажа эхилдэг байна. Мүнөө 40 гаран поршоонхо шахагдажа байнхай.

Энэ колхозой гахайн фермэ намар тээшэ табан тонно мяха үгэжэ шадаха байна. Гахай бүхэнэй амидын шэгнүүр 80—90 килограммһаа баган бэшэ байха юм. Шахагдаһан гахайнууд бултадаа гүрэндэ тушаагдаха.

Ц. Гыргенов.

Оролдосотой продавец

Яруунын аймпотребсоюзай автолавкын наймаалагша нүхэр А. Белоусов ажалдаа ехэ оролдосотойгоор хандана. Тэрэнэй ашаар холын гүүртэ, фермэ, полевой станууд худалдаа наймаагаар һайнаар хангагдана. Эд хэрэглэгшэдэй захилаар шухала хэрэгтэй зүйлнүүдые асаржа наймаалдаг туладаа энэ нүхэр һараһаа һарада даалгабаряа үлүүлэн дүүргэнэ.

— Би нэгэдэхи кварталайнгаа даалгабариие 183 процент дүүргээ һэм. Мүнөө хоёрдохи кварталда бүри һайнаар хүдэлмэрилжэ, даалгабаряа 200 процент дүүргэхэ хүсэлэнтэйб, — гэжэ нүхэр Белоусов хөөрэнэ.

Ш. Дугаров.

Сэлэнгын аймагай тобшо һонинууд

★ Убукунска сельпогой дежурна магазиниие даагша нүхэр Санжанова холын гүүртэ, фермэнүүд, таряан ажалай бригаданuудта хүдэлмэрилжэ байһан колхозниигуудые худалдаа наймаагаар саг үргэлжэ хангахын тула оролдоно. Һаяхан нүхэр Санжанова Олевка, Хуурай добо, Далайтан гэжэ нютагуудаар нүүдэл наймаатайгаар ябажа ерээ.

★ Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой залуушуул колхозойнгоо центртэ спортивна талмай бариха гэжэ шиидэбэ. Мүнөө барилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдэжэ байна.

Б. Халзанов.

Российска федерациин футболистнуудай мүрысөөн

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура ба спортын комитет үнгэрэгшэ жэлнүүдтэл адли, мүнөө жэлдэ футболоор федерациин түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөө үнгэргэжэ байна. Энэ мүрысөөндэ 80 гаран спортивна командануд хабаадалсана. Тиихэдэ мүрысөөндэ хабаадагшадай үлүү ябадал гаргахагүйн тула Подмосковско, Центральна, урда зүгэй, Хойто Кавказска, Дунда-Волжско, Уральска, Хойто, Сибириин, Дальне-Восточно болон бусад хамтадаа 10 зоно болгогдоһон байна.

Нааданай үедэ команда бүхэн хоёр дахин уулзаха юм. Энэ уулзалгануудта футболистнууд өөрынгөө ба нүгөөдэ командынгаа поли дээрэ уулзаха байна. Энэ хадаа футболистнуудай наадахада ехэ һайн, зүб арга мүн.

Энэ жэлэй сентябрь һарын хоёрдохи хахадта зональна мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлэгшэдэй хоорондо түгэсхэлэй наадан үнгэргэгдэхэ юм.

Түгэсхэлэй нааданда түрүү һуури эзэлһэн командада футболоор 1955 оной РСФСР-эй чемпион гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэ олгогдохо.

РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй хажуугаар РСФСР-эй кубок абахын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэхэ байна. Энэ мүрысөөн хоёр ээлжээгээр үнгэргэгдэхэ юм. Түрүүшээр аймагууд, городууд, областьнууд, хизаарнууд болон автономно республикануудай кубок абахын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэхэ. Удаань июль һараһаа городууд, областьнууд, хизаарнууд, автономно республикануудай кубок абаһан, мүн футболоор РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадалсаһан командануудай хоорондо мүрысөөн болохо байна.

Тэрэшэлэн энэ жэлэй июниин 15-һаа эдиршүүлэй хоорондо футболоор Бүхэроссийска мүрысөөн үнгэргэгдэхэнь. Энэ мүрысөөн 9 территориальна зоно болгогдон хубаагдаа. Дальне-Восточно зональна мүрысөөндэ Благовещенск, Хабаровск, Комсомольск-на-Амуре, Владивосток, Чита, Улан-Удэ, Иркутск городуудай эдир футболистнууд хабаадалсаха юм. Тиин эдэнэрэй түгэсхэлэй мүрысөөн июниин 24-һөө июлиин 7 болотор Московско областиин Жуковск городто болохо байна.

С. Животов.

Венгеро-советскэ обществын арбан жэлэй ой

БУДАПЕШТ, июниин 9. (ТАСС). Венгеро-советскэ обществын байгуулагдаһаар арбан жэлэй ой мүнөөдэр гүйсэхэнь. Венгерскэ ба советскэ арадуудай хоорондохи хани барисаае бэхижүүлхэ талаар арбан жэлэй турша соо общество ниилээд ехэ хүдэлмэри хээ. Общество хадаа миллион хахад гэшүүдтэй олониитын организаци мүнөө боложо шадаа. Общество хадаа Советскэ Союзай арадай ажахын, наукын, искусствын, литературын хүгжэлтэ тухай хэдэн мянган лекцинүүдые үнгэргөө, олон выставкэнүүдые эмхидхээ, коммунизм байгуулха талаар советскэ арадай туйлаһан амжалтанууд тухай, советскэ үйлэдбэриин түрүү арга методууд тухай олон тоото брошюрануудые болон бусад материалнуудые хэблэн гаргаа.

Венгерскэ ажалшадай хэдэн олон делегаци Советскэ Союзда ошожо ерэһэн байна. Венгриие Советскэ Армиин сүлөөлһэн ойтой дашарамдуулан венгеро-советскэ хани барисаанай һарые жэл бүри үнгэргэлгэ заншал болоһон байна.

Венгеро-советскэ обществын 10 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ хабаадалсахын тулада ВОКС-ын делегаци Будапештдэ ерээ.

Болгарска шахтёрнуудай ажалай амжалта

СОФИ, июниин 9. (ТАСС). Болгарска телеграфна агентствын дамжуулһанай ёһоор, Болгариин Арадай Республикын олон шахтануудай коллективүүд жэлэй түрүүшын хахадай үйлэдбэриин программые болзорһоонь урид дүүргээ.

Димитровскэ бассейнэй эгээн томо шахтануудай нэгэн бологшо «Бригадир» гэжэ шахтын горнягууд июниин 7-до зургаа һарынгаа түсэбые дүүргээ. Энэ шахтын коллектив ажалай бүтээсые дүрбэн процентээр дээшэлүүлһэн, продукциин өөрынь үные горьтойгоор химдаруулһан ба түсэбһөө гадуур 300 мянга шахуу лев алмаһан байна.

Марицка шулуу нүүрһэнэй бассейнэй «Нови Рудници» гэжэ шахтын горнягууд зургаа һарынгаа үйлэдбэриин программые мүн лэ болзорһоонь урид дүүргээ. Тэдэнэр ажалай бүтээсые 17 процентээр дээшэлүүлээ.

Димитровскэ шулуу нүүрһэнэй бассейнэй «Темелко Ненков» гэжэ шахта ба Марицка шулуу нүүрһэнэй бассейнэй «Балкан» гэжэ рудник хахад жэлэйнгээ үйлэдбэриин программые болзорһоонь һара урид дүүргээ.

Болгарска машина бүтээгшэдэй амжалта

СОФИ, июниин 9. (ТАСС). Димитров городтохи Сталинай нэрэмжэтэ машина бүтээлгын заводой коллективэй үйлэдбэриин амжалтанууд тухай мэдээсэлые болгарска телеграфна агентство дамжуулба. Машинануудые болон горнорудна промышленностьда хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдые завод һара ерэхэ тудам олоор бүтээн гаргана. Шахтануудай электровозуудые, вагонеткэнүүдые, лебедкэнүүдые, ашаа тээлгын машинануудые болон бусад механизмуудые, барилгада хэрэглэгдэдэг үргэлгын крануудые энэ предприяти бүтээн гаргадаг юм.

Болгарска нүүрһэнэй шахтануудай түхеэрэлгэнүүдэй 60 шахуу процентнь энэ заводто бүтээгдэһэн байна.

Мүнөө завод хадаа «Бырзия» гэжэ гидроэлектростанцида хэрэглэгдэхэ ехэ турбинануудай орёо нарин частьнуудые үйлэдбэрилдэг болоо.

##Ород хэлэнэй институт Пекиндэ байгуулагдаба

ПЕКИН, июниин 9. (ТАСС).Ород хэлэнэй институт Пекиндэ байгуулагдаба гэжэ Синьхуа агентство дамжуулна.Ород хэлэнэй пекинскэ һургуулиин ба Хитадай арадай университедэйород хэлэнэй факультедэй база дээрэ энэ институт байгуулагдаа. Шэнэ институт хадааород хэлэнһээ оршуулга хэгшэдые, дунда ба дээдэ һургуулинуудтаород хэлэ заадаг һургагшанарые бэлэдхэхэ юм.

Хариин гүрэнүүдэй предприятинуудые национализацилхые Индонезиин ажалшад эринэ

ПЕКИН, июниин 9. (ТАСС). Синьхуа агентствын Джакартаһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, электригүүдэй ба газова заводуудай бүхэиндонезийскэ ассоциациин конгресс Сурабайда болоо. Голландска капиталистнуудта хамаатай Индонезидэхи электростанцинуудые болон газова заводуудые национализацилхые конгресс эриһэн байна.

Индонезиин профсоюзуудай центральна федерацида (СОБСИ) ородог шэнэ организациие—электригүүдэй ба газова заводуудай хүдэлмэришэдэй союзые байгуулха гэжэ конгресс шиидхээ.

В. М. Молотов Парижда ошоод байна

ПАРИЖ, июниин 9. (ТАСС). Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин ойн баярай сессидэ хабаадалсахаяа Сан-Франциско ошожо ябаһан СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо ба СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр В. М. Молотов, тэрээнтэй сугтаа ябалсаһан советскэ делегациин гэшүүд мүнөөдэр Парижда ерэбэ.

СССР-һээ Францида байдаг посольствын хүдэлмэрилэгшэд посол С. А. Виноградов түрүүтэйгээр, мүн арадай демократиин оронуудһаа Парижда байдаг дипломатическа түлөөлэлгын зургаануудые толгойлогшонор ба французска гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэд Орли аэродром дээрэ В. М. Молотовые болон тэрээнтэй суг ябаһан хүнүүдые угтаа.

Париж ерэһэнэйнгээ һүүлээр уданшьегүй В. М. Молотов Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министерстводэ ошоо. Тэрэнэй хүндэлэлдэ зорюулан Гадаадын хэрэгүүдэй министр Антуан Пинэ завтрак үгөө. Завтрак дээрэ Франциин правительствые толгойлогшо Эдгар Фор [...] саа. Гадна, французска талаһаа[...] даадын хэрэгүүдэй министерс[...] харюусалгатай хүдэлмэрил[...] завтрак дээрэ байлсаа.

Советскэ талаһаа СССР-эй Га[...]дын хэрэгүүдэй министрын орл[...] Н. Т. Федоренко, СССР-һээ Ф[...]цида байдаг посол С. А. Вин[...]дов, СССР-эй МИД-эй колле[...] гэшүүн С. К. Царапкин, СССР[...] Францида байдаг худалдаа на[...]най түлөөлэгшэ В. П. Дашкеви[...] лон Францидахи советскэ посо[...]вын харюусалгатай хүдэлмэр[...]шэд завтрак дээрэ байлсаа.

Завтрагай һүүлээр В. М. Мол[...] тэрээнтэй суг ябалсаһан х[...] Шербур орохын тулада Сен-Л[...] вокзалда ошоо. Шербурһээ Н[...] Йорк орохоёс пароход гараха[...] В. М. Молотов, тэрээнтэй с[...] ябалсаһан советскэ делегации[...] шүүд Парижһаа Шербур оро[...] нютагай сагаар 16 час 38 мину[...] гараһан байна.

Журналистнуудай уласхоорондын уулзалга зарлалгые үүсхэхэ комитедэй заседани

БЕРЛИН, июниин 9. (ТАСС). Журналистнуудай уласхоорондын уулзалга зарлалгые үүсхэхэ комитедэй заседани июниин 6—8-да Берлиндэ болоо.

Заседаниин дүүрэһэнэй һүүлээр тус комитедэй секретариат пресс-конференци үнгэргэжэ, тэрээн дээрэ заседаниин хүдэлмэриин дүн тухай коммюнике уншаа. Коммюнике соонь иигэжэ заагдана. Журналистнуудай уласхоорондын уулзалга зарлалгые үүсхэхэ комитедэй заседани дээрэ комитедэй гэшүүдһээ гадна, 16 оронoй журналистнуудай түлөөлэгшэд уряалаар ерэжэ хабаадалсаһан байна.

Заседанида хабаадагшад иигэжэ тэмдэглээ. Уласхоорондын уулзалга үнгэргэхые дэлхэйн олонхи оронуудай журналистнууд ехээр хүсэдэг байна. Энэ уулзалга хадаа өөһэдынгөө политическэ үзэл бодол ба элдэб шажанда шүтэлгэдэ хамаархангүйгөөр һанамжанууд тухайгаа һаадгүйгөөр хөөрэлдэхэ, уласхоорондын байдалые һайжаруулха зорилгоор хани ёһоной харилсан ажаллалга хоорондоо байгуулха арга боломжо олгохо байна.

Журналистнуудай уласхоорондын һанал нэгэдэлгые бэхижүүлхэ шухала гэжэ заседанида хабаад[...] этигэнэ. ООН-эй ба ЮНЕСК[...] зохёоһон принципүүдтэ үндэ[...] журналистнуудай уласхоор[...] уулзалга эмхидхэхэ һанал нэг[...]гые бэхижүүлгэдэ горьтойгоо[...] һалха байна.

Энэ уулзалгада журналистну[...] олоор хабаадалсаха арга ол[...] тулада журналистнуудай улас[...]рондын уулзалгые 1956 оной [...] эсэстэ зарлаха гэжэ комитет ш[...] хэһэн байна.

Коммюнике соо заагдаһанай ё[...] журналистнуудай уласхоор[...] уулзалга дээрэ зүбшэхэ зүйлну[...] доро дурсагдаһан асуудалнууд [...]лагдахаар хараалагдаа:

а) үнэн зүб мэдээ абалсажа б[...]гые хангаха.

б) журналистнуудай уласхо[...]дын үргэн харилсан ажаллаг[...] тэдэнэй хоорондоо үгэеэ ойлго[...]годо һаад түбэг татадаг шалт[...]нуудые зайсуулга, журналистну[...] һаадгүйгөөр бусад оронуудта о[...] ба бүхы оронуудай бэе бэедэ [...]налистнуудые эльгээлсэжэ байх[...]га боломжо хангаха замуудые [...]рэн ололго.

в) журналистнуудай ажалай у[...]ви һайжаруулха зам бэдэрэн оло[...]

Эб найрамдалые хамгаалха Албанска национальна конференци болобо

ТИРАНА, июниин 9. (ТАСС). Эб найрамдалые хамгаалха национальна конференци эндэ болоо.

Мүнөөнэй уласхоорондын байдал ба эб найрамдалай түлөө арадуудай тэмсэл тухай эб найрамдалые хамгаалха албанска комитедэй түрүүлэгшэ Медар Штюлла элидхэл хээ. Албанска арад хадаа арадуудай хоорондоо хани барисаатай байхые, гүрэнүүдэй хоорондоо үгэеэ ойлголсодог ба бэе бэедээ этигэлсэдэг байхые, арсалдаануудые хэлсээ хэжэ шиидхэхые хүсэнэ гэжэ мэдүүлээ.

Конференцидэ хабаадагшад э[...] хэл тушаа үгэ хэлэхэдээ, улас[...]рондын түгшүүрилые һуларуул[...] түлөө тэмсэхээр албанска арада[...]сэд шиидэнги байһые онсо тэ[...]лээ.

Конференци хадаа Хельсин[...] болохоёо байһан Эб найрамд[...] бүхэдэлхэйн ассамблейдэ ошох[...] легациие һунгаһан, ассамблейд[...] гээгдэхэ амаршалгын бэшэгэй [...]стые баталан абаһан байна.

Австриин Федеральна совет Гүрэнэй Договорые һайшааба

ВЕНА, июниин 8. (ТАСС). Федеральна соведэй—австрийска парламентын хоёрдохи палатын заседани мүнөөдэр боложо, бэеэ даанхай ба демократическа Австриие һэргээн байгуулха тухай Гүрэнэй Договорой текстые, мүн Австриин нейтралитет тухай мэдүүлгэ тушаа парламентска фракцинуудай түрүүлэгшэнэрэй дурадхалые зүбшэн хэлсээ.

Федеральна соведэй заседаниин хүдэлмэридэ канцлер Рааб ба вице-канцлер Шерф гэгшэд хабаадалсаа.

Депутат Зальцер (австрийска арадай парти) элидхэл хээ. Гүрэнэй Договорой текстые, тэрэшэлэн [...]риин нейтралитет тухай мэдүүл[...]шаа парламентска фракцину[...] түрүүлэгшэнэрэй дурадхалые [...] шаахые федеральна соведтэ тэр[...]радхаа.

Федеральна совет хадаа Гүр[...] Договорой текстые нэгэн ду[...] һайшааһан, тэрэшэлэн Австр[...] нейтралитет тухай конституци[...] хуулиин проект зохёохыень п[...]тельствода дурадхаха гэжэ на[...]нальна соведэй гаргаһан шиид[...]риие зүбшөөһэн байна.

Индиин культурын ажал-ябуулагшадай делегаци Хитадта ерэбэ

ПЕКИН, июниин 9. (ТАСС). Синьхуа агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, индийскэ культурын ажал-ябуулагшадай делегаци июниин 8-да Пекиндэ ерээ. Энэ делегациие Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министрын орлогшо Анил Кумар Чанда толгойлно. Делегациин гэшүүдэй дунда Индийскэ хэдэ хэдэн мэдээжэ артистнууд бии.

Энэ үдэр КНР-эй Гүрэнэй соведэй премьер Чжоу Энь-лай индийскэ культурын ажал-ябуулагшадай делегациие толгойлогшо Чанда, делегациин секретарь Г. Сингх болон делегациин гэшүүн Р. Ма[...] гэгшэдтэй уулзаа.

Үдэшэлэн КНР-эй культуры[...]нистрын орлогшо Цянь-Цзюнь [...] индийскэ культурын ажал-ябу[...]шадай хүндэлэлдэ зорюулан [...] залга хэһэн байна.

Уулзалга дээрэ КНР-эй Гүр[...] соведэй премьер Чжоу Энь[...] премьерэй орлогшо Чэнь И б[...] бусад хүнүүд байлсаа.

Редактор Д. Л. ЛОБСАН[...]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32. заместителя редактора — 32-74. отв. секретаря —27-37, партийной жизни, сельского хозяйства— 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00478. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР. Зак. № [...]